وەزارەتی کارەبا

ژمارە: ٣٩١٢ لە ٢٠٢٥/٦/١٩

بەپێی ئەو دەسەڵاتەی پێمان دراوە لەماددەی (٨) برگەی (دووەم) وە ماددەی (٤) برگەی (چوارەم) لە یاسای وەزارەتی کارەبا ژمارە (٦)ی ساڵی ٢٠٢١، وە بڕیاری ئەنجومەنی وەزیران ژمارە (٢٨٠) لە ٢٠٢٥/٥/١٤، وە لە پێناو بەرژەوەندی کار و ڕێکخستنی مەرج و ڕێنماییەکانی پێدانی ووزەی کارەبا بە هاوبەشان لەسەر ئاستی هەرێمی کوردستان و بەمەبەستی بەرچاو روونی هاووڵاتیان لە چۆنیەتی بەکارهێنانی ئەم ووزەیە بەشێوەیەکی گونجاو و چارەسەرکردنی سەرپێچیەکان، بڕیاردرابە دەرکردنی ئەم ڕێنماییە.

ڕێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٢٥
ڕێنمایی و مەرجەکانی پێدانی ووزەی کارەبا
بەشی یەکەم
پێناسەکان

ماددەی (١):

ئەم دەستەواژانەی کە ناویان هاتووە لەم ڕێنماییەدا ئەو مانایانە دەبەخشن، کە جێگیر کراون بەرامبەریان:

١- **وەزارەت:** وەزارەتی کارەبای حکومەتی هەرێمی کوردستان.

٢- **فەرمانگە:** بەڕێوەبەرایەتیە گشتیەکانی کارەبای پارێزگاکان و ئیدارە سەربەخۆییەکان و بەرێوەبەرایەتیەکانی دابەشکردنی کارەبا و فەرمانگە و لقە خزمەتگوزارییەکانیان بەپێی سنووری لێپرسراوییەتی جوگرافیای هەر بەرێوەبەرایەتییەك.

٣- **پلان:** پلانی ساڵانەی پەسەندکراو تایبەت بە پرۆژەکانی وەزارەتی کارەبا.

٤- **هاوبەش:** بریتیە لە کەسێکی سروشتی یاخود مەعنەوی کە سوودمەندە لە وەرگرتنی ووزەی کارەبا و خاوەنداریەتی موڵکەکە دەکات.

٥- **پۆلینی هاوبەش:** پۆلینی هاوبەشان دابەش دەکرێت بۆ ئەمانەی خوارەوە:

أ- ماڵان	ب- بازرگانی	ج- پیشەسازی	د- کشتوکاڵی	هـ-کەرتی گشتی (میری)

ئەو دەستەواژانەی کە لەم ڕێنماییەدا هاتوون ئەو مانایانە دەبەخشن کە لە بەرامبەریان دا دیاریکراوە:

(kV):	کیلۆڤۆڵت	(kVA):	کیلۆڤۆڵت ئەمپێر	(MVA):	مێگاڤۆڵت ئەمپێر
(kW):	کیلۆ وات	(MWh):	مێگا وات کاتژمێر	(MW):	مێگا وات
(kVAr):	کیلۆ ڤار	(MVAr):	مێگا ڤار	(MVArh):	مێگا ڤار کاتژمێر
(Ø1):	یەک فەیس	(Ø3):	سێ فەیس	(HZ):	هێرتز
(kHZ):	کیلۆ هێرتز	(MHZ):	مێگا هێرتز	(KA):	کیلۆ ئەمپیر

٦- **پرۆژەی ڕووناکی:** مەبەست لێی پرۆژەی دابینکردنی کارەبای (٢٤) کاتژمێریە بۆ هاوبەشانی هەرێمی کوردستان.

٧- **قەرزی کــۆن:** مەبەســت لێــی قەرزی هاوبەشــانە لە پــێش دەســتبەکاربوونی پــڕۆژەی ڕوونــاکی لە سنوورەکانیان.

٨- **قەرزی نــوێ:** مەبەســت لێــی قەرزی هاوبەشــانە لەدوای دەســتبەکاربوونی پــڕۆژەی ڕوونــاکی لە سنوورەکانیان.

بەشی دووەم
مەرجە گشتیەکانی پێدانی ووزەی کارەبا بە هاوبەشان

ماددەی (٢):

١- فەرمانگەکانی کارەبا بەپێی سنوری جوگرافیایان ووزەی کارەبا دەدەن بە هاوبەشان وە بەئاستی شەش ڤۆڵتیەی جیاواز بەو شێوەیەی لە خوارەوە هاتووە:

أ- توانای ڤۆڵتیەی نزم - یەک فەیس (٢٤٠ڤۆڵت) (-١٠٪ تا +٦٪) بەو هاوبەشانە دەدرێت کە پێوستی کارەبایان تا (١٥ کیلۆ وات) بێت بەپێی توانا.

ب- توانای ڤۆڵتیەی نزم - سێ فەیس (٤١٦ ڤۆڵت) (-١٠٪ تا +٦٪) بەو هاوبەشانە دەدرێت کە پێوستی ووزەی کارەبایان زیاتر بێت (١٥ کیلۆ وات) تا (٣٠ کیلۆ وات) بەپێی توانا.

ج- توانای ڤۆلتیەی ناوەند سێ فەیس (١١ کەی ڤی) وە یا (٣٣ کەی ڤی) (±٥٪) بەو هاوبەشانە دەدرێت کە پێویستی ووزەی کارەبایان زیاتر بێت لە (٣٠ کیلۆوات) تا (٥ مێگاوات) بەپێی توانا.

هـ - توانای ڤۆڵتیەی ناوەند سێ فەیس (٣٣ کەی ڤی) (±١٠٪) بەو هاوبەشانە دەدرێت کە پێویستی ووزەی کارەبایان زیاتر بێت لە (٣٠ مێگاوات) تاکو (١٥٠ مێگاوات) بەپێی توانا.

و- توانای ڤۆلتیەی بەرز سێ فەیس (١٣٢ کیلۆڤۆڵت) (±١٠٪) بەو هاوبەشانە دەدرێت کە پێویستی ووزەی کارەبایان زیاتر بێت لە (٣٠ مێگاوات) تاکو (١٥٠ مێگاوات) جگە لە کارگەکانی توانەوەی ئاسن.

ز- توانای ڤۆلتیەی بەرز سێ فەیس (١٣٢ کەی ڤی) یا (٤٠٠ کەی ڤی) (±١٠٪) بەو هاوبەشانە دەدرێت کە پێویستی ووزەی کارەبایان زیاتر بێت لە (١٥٠ مێگاوات) وە کارگەکانی ئاسن کە ناتوانن بەپێی خالی (و) کارەبایان پێ بدرێت بەپیی توانا و مەرجەکانی وەزارەتی کارەبا.

٢- ئەگەر وا پێویست بکات هێلی کارەبا لە رووبار یان بەربەستی ئاو بپەڕێندرێتەوە بۆ پێدانی ووزەی کارەبا بە شوێنێکی دیاریکراو، فەرمانگە هەڵسەنگاندن دەکات بۆ شێوازی پەڕاندنەوەی هێلەکە بەسەر بەربەستی ئاویەکەدا،ئەمەش بۆ بەدیهێنانی پێوەرە پشت پێبەستراوەکانی تایبەت بە دووری رێگە پێدراوی نێوان هێل و ئاستی ئاو بە رەچاوکردنی بەرزترین ئاستی ئاو، هەروەها پێویستە پێش دەست بەکاربوون لە پرۆژەکە رەزامەندی لەلایەنە پەیوەندیدارەکان لە وەزارەتەکانی (کشتوکاڵ و سەرچاوە ئاوییەکان و گواستنەوە و گەیاندن و ئاوەدانکردنەوەو نیشتەجێکردن) وەربگیرێت.

ماددەی (٣): بەمەبەستی گەیاندنی ووزەی کارەبا بۆ هاوبەشان، پێویستە پەیرەوی ئەم خاڵانە بکرێت:

١- پێشکەشکردنی داواکاری بۆ هاوبەشبوونی کارەبا لەلایەن خاوەن مولك یان بریکاری یاسایی بە هەبوونی بەڵگەنامەی پەسەندکراو، هەروەکو لە پاشکۆی ژمارە (١)دا هاتووە هاوکات کرێچی بۆی هەیە داوای هاوبەشبوونی ووزەی کارەبا بکات بۆ ئەو مولکەی کە بەکاری دێنێ بە مەرجێ گرێبەستی پەسەندکراوی هەبێت بەڵام تۆماری هاوبەشی کارەباییەکە بەناوی خاوەن مولك تۆمار دەکرێت.

٢- لەکاتی بەستنی تۆری کارەبا بۆ هاوبەش پێویستە کێبڵەکان لەناو لولەك دابنرێت بەمەرجی دڵنیابوون لەوەی کەوا هیچ سەرپێچی لەسەر کێبڵەکە نە کراوە یان بەشێوەی دەرکەوتوو (ظاهر) بێت لەنێوان تۆڕی کارەبا و پێوەرەکە، بەدەر لەم دوو مەرجە نابێ وزەی کارەبای پێ بدرێت،جگە لەو هاوبەشانەی کە پێوەری زیرەکیان بۆ بەستراوە لە سەر ستون یان لە داهاتوو بۆیان دەبەسترێت.

٣- دابین کردن و دانانی بۆردی سەرەکی لە جۆری سینگڵ فەیس یان سێ فەیس بەو جۆرەی کە فەرمانگە دیاری دەکات.

٤- دابین کردن و دانانی بۆردی پێوەر لەو شوێنەی کە فەرمانگە دیاری دەکات. جگە لەو هاوبەشانەی کە پێوەری زیرەکیان لە سەر ستون بۆ دەبەسترێت.

٥- دوای جێبەجێ کردنی ئەو (٤) مەرجانەی سەرەوە فەرمانگە نۆرینی (کشف) دامەزراوەی کارەبایی داواکراوەکە ئەنجام دەدات.

ماددەی (٤):

یەکەم: ئەو هاوبەشانەی پێویستیان بە (٣٠) کیلۆ وات یان کەم تر هەیە دەتوانێت لە گۆرەری گشتی ووزەی کارەبایان پێ بدریت بەپێی پێداویستی باڵەخانەکە بەمەرجێك لە توانای تۆری دابەشکردنی کارەبا دابێت بە هاوبەشی سینگل فیس تا (٣) هاوبەش یان سێ فیس لە یەك هاوبەش زیاتر نەبێت وە پێویست دەکات لە کاتی کردنەوەی هاوبەش و پێدانی کارەبا بەو هاوبەشانە رێکاری پێویست لە لایەن فەرمانگەکانی کاروباری ووزە پەیرەو بکرێت بە دانانی (سیرکت بریکەر و پێوەر) بۆ سنوردارکردنی بری ووزەی وەرگیراو تاوەکو لە (٣٠) کیلۆ وات زیاتر نەبێت بە پێچەوانەوە بە سەرپێچی ئەژمار دەکرێن .وە ئەگەر بری ووزەی کارەبای پێویست لە (٣٠) کیلو وات زیاتر بوو ئەوا پێویستە خالی دووەم لەم ماددەیە پەیرەو بکرێت.

دووەم: ئەو هاوبەشەی کە پێویستی بە بری (٣٠) کیلۆ وات زیاتر لە ووزەی کارەبا هەیە پێویستە بە هێلی (١١، ٣٣ کەی ڤی) ووزەی کارەبای بۆ دابین دەکرێت کە لە برگەکانی (ج، ه)ی خاڵی یەکەمی ماددەی (٢) دا هاتووە و پابەند بکرێت بە دانانی گۆرەر وەلەنەخشەی بیناکە جێگیر بکرێت.

سێیەم: ئەو هاوبەشەی کە بە (٤٠٠،١٣٢ کەی ڤی) ووزەی کارەبای بۆ دابین دەکرێت کە لە برگەکانی (و،ز)ی خاڵی یەکەمی ماددەی (٢) دا هاتووە یان ئەو هاوبەشەی کە وێستگەی ناوەندی گۆرینی ڤۆڵتیەی (١١،٣٣ کەی ڤی) پێویستە پابەند بکرێت بە دانانی وێستگەی ناوەندی لەسەر ڕووبەرێکی زەمینی گونجاو لەناو سیاجی پرۆژەکە بەمەرجی پابەندبوونیان بە مواسەفات و ڕێنماییەکانی وەزارەتی کارەبا، وەپێویستە وێنەیەك لە کلیلی ژووری ئەو وێستگە ناوەندیە یان گۆرەرە بدرێت بە فەرمانگەی کارەبای پەیوەندیدار بۆ ئەوەی کارمەندانی بتوانن لەکاتی پێویست بەکاری بێنن.

چوارەم: ئەو باڵەخانەی کە بەپێ ی خاڵی (دووەم)ی سەرەوە پێویست دەکات گۆڕەر دابنێن پێویستە لە دانانی گۆڕەر پابەندی ئەم خاڵانەی خوارەوە بن:

١- هاوبەش بۆی هەیە گۆرەر لە ژوورێك لەئاستی ڕووی زەوی دابنێت بە دیاریکردن و دانانی گۆرەری ئاسایی بەپێی مەرج و مواسەفاتی وەزارەتی کارەبا.

٢- هاوبەش بۆی هەیە گۆڕەری (٠,٤/١١) KV یان (٠,٤/٣٣) لە ژێر زەمین دابنێت بە مەرجێك بەپێی مەرج و مواسەفاتی وەزارەتی کارەبا بێت.

٣- دانانی گۆڕەری (٠,٤/١١)، (٠,٤/٣٣) کەی ڤی لە یەکێك لە نهۆمەکانی باڵەخانە یان لەسەر بانی باڵەخانەکە بەپێی مەرج و مواسەفاتی وەزارەتی کارەبا.

٤- دانانی کویسك خاوەن باڵەخانە بۆی هەیە گۆڕەری کویسک دابنێت لەسەر مولکی خۆی (لەسەربان، یەکێک لە نهۆمەکان، ئاستی رووی زەوی) بە مەرجێك لە (أرتداد) نەبێت شوێنەکە تایبەت بێت بۆ ئەوکارە و مەترسي نەبێت بۆ سەر گیانی هاولاتیان و بەپێی مەرج و مواسەفاتی وەزارەتی کارەبا.

ماددەی (٥):

نابێت زیاتر لە یەك سەرچاوەی ووزەی کارەبا بە یەك شوێن بدرێت (جگە لە حالەتی زۆر تایبەت بە رەزامەندی وەزیر بە شێوەیەك کە مەترسی نەبێت بۆ سەر ژیانی هاولاتیان و تۆڕەکانی کارەبا وە سەرچاوەی دووەم لە رێگای هاوبەشێکی نوێ و بەستانی پێوەری نوێ کارەبای پێ دەدرێت).

ماددەی (٦):

هەر کاتێك هاوبەش پێویستی بە بەکارهێنانی مۆلیدەی کارەبا یان هەر سەرچاوەیەکی تری تایبەتی هەبوو، پێویستە مەرجەکانی خۆپاراستنی پیشەیی پەیرەو بکات، لە رێگەی دانانی بۆردێك بۆ جیاکردنەوەی ووزەی کارەبای نیشتمانی لە کارەبای سەرچاوەی دووەم (Change Over) یان (Contactor) بە مەبەستی تێکەڵاو نەبوونی ئەم دوو سەرچاوە ووزەیە و پاراستنی سەلامەتی گیانی کارمەندان، ئەگەر لە ئەنجامی پەیرەونەکردنی ئەم رێنماییە هەر زیانێك بەر کارمەندانی فەرمانگەکە بکەوێت، ئەوا هاوبەشەکە لە رووی یاساییەوە بەرپرس دەبێت.

ماددەی (٧):

بۆ گەیاندنی ووزەی کارەبا و کردنەوەی هاوبەش بۆ هەر ماڵێك لە گوندەکان، پێویستە پشتگیری یەکەی کارگێڕی هەبێت کە ماڵەکە لە ناو سنووری دانیشتوانی گوندە (حەرەمی گوند) بەمەش تێچوی راکێشانی هێلی کارەباکە دەکەوێتە ئەستۆی فەرمانگەکانی کارەبا و تەنها بۆ پۆلی ماڵ بەکاربێت بەڵام ئەگەر شوێنی هاوبەشەکە بکەوێتە دەرەوەی حەرەمی گوند ئەوە بەپێی ماددەی (١٠) مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت.

ماددەی (٨):

لە سنوری شارەوانی فەرمانگە تۆڕی ووزەی کارەبا بۆ ئەو شوێنانە دادەنرێت کە نەخشەکەی لە ماستەر پلان یان لە نەخشەی شارەوانی پەیوەندیدار پەسەند کرابێت.

ماددەی (٩):

١- پێویستە ئەو شوێنانەی تۆڕی ووزەی کارەبایان بۆ دادەنرێت لە سنوری شارەوانی (گەرەکە تازەکان) لە پلانی فەرمانگە دانرابن و لە (٢٥%)ی بیناکانی تەواو بوبێت یاخود دەست بە دروستکردنی کرابێت، هەروەها پێویستە رێڕەوی شەقام و کۆڵانەکان دیاری کرابێت و زەویەکە هەموار کرابێت (تەسویەی ترابی).

٢- ئەو شوێنانەی کە دانانی تۆڕی کارەبا دەکەوێتە ئەستۆی خاوەنەکەی مەرجی تەواو بوونی (٢٥%) بیناکانی خاڵی (أ)ی سەرەوەی لەسەر جێبەجێ ناکرێت.

ماددەی (١٠):

هاوبەش یان خاوەن پرۆژە سەرجەم خەرجیەکانی راکێشانی هێلی کارەبا دەگرێتەئەستۆی (کەلوپەل+ کرێی کار) بۆ پرۆژەکان، هەوایی بێت یان ژێر زەوی که له پلان یان لەپلانی دەستەی وەبەرهێنان دانەنرابێت و ئەو خەرجیانە ناگەڕێتەوە، خاوەنداریەتی تۆرەکە بۆ هاوبەشانی (کشتوکاڵی و پیشەسازی، بازرگانی) جگە لە گۆرەر وپێوەلکاوەکانی دەگەرێتەوە بۆ فەرمانگە و دەتوانێت کەلکی لێ وەربگیرێت بۆ فراوانکردنی لە ئاییندە وەبۆ هاوبەشانی (میری و نیشتەجێ بوون) خاوەنداریەتی سەرجەم تۆرەکە دەگەڕێتەوە بۆ فەرمانگە.

ماددەی (١١):

ئەگەر هاوبەشێکی نوێ داواکاری راکێشانی هێلی ووزەی کارەبای تایبەتی پێشکەش کرد لەسەر تۆری ووزەی کارەبای هاوبەشێکی کۆنی تایبەت ئەوە دەبێت لە گوژمەی تێچووی پرۆژەکە بەشداربێت بەپێی نرخی وەزارەت لەو بەشەی تۆرەکە کە هەردوو هاوبەشەکە لێی سوودمەند دەبن بەڵام دوای پێنج ساڵ لە پێدانی تەزووی کارەبا (اطلاق القوة) بەهێڵە کۆنەکە ئەم مەرجەی سەرەوە پەیرەو ناکرێت، بەڵام ئەگەر فەرمانگە پێویست بوو سود لەم هێلە وەربگرێت بۆ بەرژەوەندی گشتی ئەوە ئەو مەرجە نایگرێتەوە و دەتوانی بەکاری بێنێ بێ بەرامبەر.

ماددەی (١٢):مەرجەکانی پێدانی زیاتر لە یەك هاوبەشی کارەبا:

١- دوو نهۆم: یان دوو خانوو یان زیاتر لەسەر پارچە زەویەك:

أ- دابڕاوبن لە یەکتر و شوێنی بەکارهێنانی نیشتەجێبونی جیاواز بن، دوو یەکە یان زیاتری نیشتەجێبوون یان بازرگانی بن.

ب- دەرگاو پەیژەی تایبەتی لە دیوی دەرەوە هەبێت.

ت- بەڵگەنامەی باجی خانووبەرە پێشکەش بکات مۆڵەت یان پشتگیری شارەوانی یان پشتگیری یەکەی کارگێری بۆ دەوروبەر (قەزاو ناحیە و گوندەکان)، بەمەرجێک کەشفی بۆ بکرێت لە لایەن فەرمانگەی کارەبای پەیوەندار.

٢- باڵەخانەی بازرگانی و نیشتەجێ بوون:پێویستە بەڵگەنامەی باجی خانووبەرە و لەگەڵ (گرێبەست یان مۆلەتی پیشە) پێشکەش بکات وەهەروەها سندوقی بازبارۆ بۆردی دابەشکردنی سەرەکی و بۆردی پێوەرەکان دابین بکات.

ماددەی (١٣):

پێویستە فەرمانگە بە بەردەوامی ووزەی کارەبا بدات بە هاوبەشان، جگە لەو کاتانەی کە ووزەی کارەبا دەبڕێت، بەهۆی گیروگرفتی تەکنیکی یا هەر بارودۆخێکی نا ئاسایی و ناجێگیرەوە، یا بەهۆی فراوانکردن وچاکسازی لە تۆری ووزەی کارەبا یان نەبوونی سەرچاوەی بەرهەمهێنان یان قورسی باری فیدەر و گۆرەر و وێستگە، فەرمانگە بەرپرس نیە لە هەر زیانێکی ماددی یا مەعنەوی لە ئەنجامی ئەو بڕینانەی سەرەوە.

ماددەی (١٤):

هاوبەش بەرپرس دەبێت لە سەلامەتی و باش بەکارهێنانی ئەو ئامێرو کەرەستانەی کە فەرمانگە بۆ شوێنی هاوبەشەکە دابینی دەکات، وە هەر زیانێك بەم ئامێرو کەرەستانە بگات لە ئەنجامی خراپ بەکارهێنان یان ونبوون (جگە لە کۆن بوونی ئەم ئامێر و کەرەستانە) قەرەبووی زیانەکان لەئەستۆی هاوبەش دەبێت و لێی وەردەگیرێت پێش گەڕاندنەوەی ووزەی کارەبایەکەی بەپێی ئەوەی کە لە ماددەی (١٥) دا هاتووە.

ماددەی (١٥):

ئەرکی چاککردنەوە زیان گەیاندن بە تۆڕەکانی کارەبا دەکەوێتە ئەستۆی ئەو کەسە کە دەبێتە هۆی زیان گەیاندنەکە بەهەمان کوالیتی وە یان بەپێی ئەو کەشف و دەرخستەیەی کە لەلایەن فەرمانگەکانی کارەبای پەیوەندیدار ئامادە دەکرێن بەپێی نرخاندنی پەیرەوکراو لە وەزارەتی کارەبا گوژمەی دیاریکراو بەپێی کەشف و دەرخستەی ئامادەکراو لە کەسی زیان گەیەنەر وەردەگیرێت دەخرێتە ئەژماری فەرمانگەی پەیوەندار وەلەکاتی دوای جێبەجێکردنی کارەکە بەپێی ڕێنماییەکان لەلایەن فەرمانگە کە لەکاتی هەبوونی پارەی ماوە لە گوژمەی وەرگیراو دەگەڕێندرێتەوە بۆ کەسی زیان گەینەر، بۆ کەسی زیان گەیەنەر هەیە خۆی یان نوێنەری وەک چاودێر بەشداری لیژنەکە بێت.

ماددەی (١٦):

کارمەندانی کارەبا بۆیان هەیە هەرکات پێویست بکات بچنە ناو وێستگەو شوێنەکان، بەتایبەتی بەمەبەستی خوێندنەوەی پێوەر یان بەدواداچوونی سەرپێچی و ئاگاداربوون لە ئامێرەکان (کەموڵکی فەرمانگەیە) وە پێویستە کارمەند باج یان ناسنامەی تایبەت بە فەرمانگەی کارەبای هەڵگرتبێت و (لەڕووی دەرەوەی جلوبەرگەکەی هەڵواسرابێت)، بە مەبەستی ناسین و ئاشکرابوونی کەسایەتی.

ماددەی (١٧):

فەرمانگە پارەی تێچووی چاککردنەوەی ئەو ئامێرانە دەگرێتە ئەستۆ کە بەکرێی داون بە هاوبەشەکانی پێش دەرچوونی ئەم ڕێنماییە، بەڵام لە دوای گۆڕەرو سێرکت برێکەرەوە دەکەوێتە سەر هاوبەش (ئەگەر فەرمانگە چاکسازی ئەنجامدا بۆ ئەو ئامێرانەی هاوبەش خۆی دایناون).

ماددەی (١٨):

ئەنجامدانی گۆڕانکاری لە تۆڕی کارەبای هاوبەش لەسەر داواکاری خۆی بەم شێوەیەی خوارەوە جێبەجێ دەکرێت:

١- ئەگەر هەر گۆڕانکاریەك یان زیادکردنێك لە تۆڕی ووزەی کارەبای هاوبەش ئەنجامدرا لەسەر داواکاری خۆی وەك گۆڕینی شوێنی ستوون و (H-Pole)ی گۆڕەرەکان یان هەر گۆڕانکارییەکی تر ئەوە خەرجی ئەم کارە لە ئەستۆی هاوبەشەکە خۆی دەبێت، بەپێی خشتەی ژمارە (١)ی پاشکۆی ژمارە یەک وە بەپێی دوایین نرخی پەیرەوکراوی وەزارەت مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت. بەڵام ئەگەر ڕێگریهکە یان زیادەڕۆییەکە یان گۆڕانکارییەکە بە هۆی فەرمانگەکانی کارەباوە بێت، کە تۆڕی کارەبای لە موڵکی هاوبەشەکە دانابوو بەبێ ڕەزامەندی فەرمی ئەوە سەرجەم خەرجیەکان دەکەوێتە ئەستۆی فەرمانگە یان دەکەوێتە ئەستۆی شارەوانی ئەگەر تۆڕەکە بە ئاگاداری و ڕەزامەندی شارەوانی دانرابوو یان فەرمانگەی کشتوکاڵی.

٢- نابێت هیچ گۆڕانکاریەك لە تۆڕی سەر زەوی و ژێر زەوی و تۆڕەکانی ڕووناکی بکرێت، جگە لەو داواکارییانەی کە لە لایەن شارەوانییەوە پێشکەش دەکرێت یان پشتگیری دەکرێت (گۆڕانکاری لە شەقام و گۆڕەپان و شوێنە گشتیەکاندا) ئەوە سەرجەم خەرجیەکان لەئەستۆی ئەو لایەنە دەبێت کە داوای گۆڕانکاری دەکات بەپێی خشتەی ژمارە (١) وە بەپێی دوا نرخی وەزارەت مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت.

٣- ئەگەر هاوبەش داوای گۆڕینی شوێنی پێوەری کرد دوای پەسەندکردن لەلایەن فەرمانگە، ئەوە کارەکەی بۆ ئەنجام دەدرێت بەرامبەر بە نرخێك کە لە خشتەی ژمارە (١) ئاماژەی پێدراوە.

٤- بەمەبەستی ئەنجام دانی هاتوو لە خاڵی (١-٢)ی سەرەوە هاتووە کەشف و دەرخستە بەپێی نرخی وەزارەت لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی پەیوەندارەوە ئامادە دەکرێت و تێچووەکە لەلایەن سودمەندەوە دەخرێتە ئەژمێرەی بەڕێوەبەرایەتی پەیوەندارەو لێژنە پێك دەهێندرێت کە نوێنەری لایەنی سودمەندی تێدابێت وەک چاودێر و بەپێی ڕێنماییەکان کارەکە جێبەجێ دەکرێت و ئەگەر دوای تەواوبوونی کارەکە پارەی وەرگیراو زیاد بوو دەگەڕێندرێتەوە بۆ خاوەنەکەی.

ماددەی (١٩):

کاتێك هاوبەش نیازی بڕینی ووزەی کارەباکەی هەبوو، پێویستە بەلای کەمەوە پێش (٣) سێ ڕۆژ فەرمانگە ئاگادار بکاتەوە بە خستنە ڕووی هۆکاری بڕینەکە جگە لە هۆکاری کتوپڕ (بە هۆی رووخانی بینا یاخود ئاگرکەوتنەوەو لافاو...هتد) وە سەرجەم خەرجی بڕین و گەڕاندنەوەی ووزەی کارەباکە لە ئەستۆی هاوبەش (داواکار) دەبێت، بەپێی نرخی دیاریکراو لە خشتەی ژمارە (١) بەڕەچاوکردنی ئەم مەرجانەی خوارەوە:

١- بڕین و گەڕاندنەوەی ووزەی کارەبا بەپێی ڕێکارە یاساییەکان بە مەبەستی نۆژەنکردنەوە.

٢- بڕین و گەڕاندنەوەی ووزەی کارەبا بەهۆی رووخاندن و دروستکردنەوەی بینا، لەو کاتەدا پێوەرەکەی لێ دەکرێتەوە و پاکتاوی ژمێریاری بۆ دەکرێت.

٣- بڕینی کارەبای ڤۆڵتییەی نزم و ناوەند و بەرز لەم حاڵەتەدا گوژمەی کرێی دیاریکراوی سنوورداری لێوەردەگیرێت لەسەر بڕینی ووزەی کارەبا لە هەرگۆڕەرێك بەپێی بڕگەکانی خشتەی ژمارە (١).

٤- لایەنێکی حکومی (کەخاوەنی شوێنەکەیە) داوای بڕینی ووزەی کارەبا بکات بە هەر هۆیەك کە پەیوەندی بەکاری شوێنەکەوە هەبێت، ئەوە دوای پاکتاوی ژمێریاری هاوبەشەکە ووزەی کارەبای دەبڕدرێت.

٥- ئەگەر شارەوانی داوای بڕینی ووزەی کارەبای شوێنێك بکات کە هاوبەشەکە سەرپێچی هەبێت لە مەرجەکانی (ماستەر پلانی شار) ئەوە بڕینەکە بە هەماهەنگی لەگەڵ پارێزگا و یەکە کارگێرییەکان جێبەجێ دەکرێت.

٦- هاوبەش بۆی هەیە لە هەر کاتێك دا داوای هەڵوەشانەوەی هاوبەشەکەی بکات بەمەرجێك پاکتاوی هەموو قەرزەکانی پێشوو بکات ئەمەش جگە لەو حاڵەتانەی کە پێکهاتەکەی بە گوێرەی گرێبەست کرێچی تیایدا نیشتەجێ بێت کە لەم حاڵەتەدا پێویستە کرێچی ڕەزامەندی لەسەر بڕینی بدات.

ماددەی (٢٠):

فەرمانگە بۆی هەیە کارەبای هاوبەش ببڕێت لەکاتی سەرپێچیدا بە ئاگادارکردنەوەی یان بێ ئاگادارکردنەوەی لەکاتێك کە سەرپێچی (یەکێك یا زیاتر) لەم سەرپێچیانە لای خوارەوە ئەنجام بدات بەمەش ووزەی کارەباکەی بۆ ناگەڕێندرێتەوە تا سەرپێچیەکە لانەبرێت یان کەم وکوڕیەکان تەواو نەکرێت لەگەڵ پاراستنی سەرجەم مافەکانی فەرمانگە کە لەئەنجامی ئەم کارە دێتە کایەوە وەك وەرگرتنی پارە بەپێی جۆری سەرپێچیەکە کە لە خشتەی ژمارە (١) داهاتووە، وە ئەم ڕێکارانە نابنە بەربەست لەبەردەم سزای تر کە ڕێنمایە کارپێکراوەکان دەیسەپێنن.

جۆرەکانی سەرپێچی لەسەر تۆڕەکانی کارەبا بەم شێوەی خوارەوە مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت:

یەکەم: سەرپێچی کار ووزەی کارەبای لەسەر دەبرێت لەم حاڵەتانەی خوارەوە:

١- هاوبەش دەستکاری سێرکت بڕێکەری پێوەر بکات.
٢- هاوبەش بەشێوەیەك ووزەی کارەبا بەکار بێنێت کە زیان بە تۆری کارەبای ناوچەکە بگەیەنێت، وەك بەکارهێنانی باری زیادە و ئیشپێکردنی ئامێری پیشەسازی ڕێپێنەدراو.
٣- هاوبەش ڕێگربێت لە جێبەجێکردنی کارە پێویست و فەرمیەکانی فەرمانگە.
٤- هاوبەش بەبێ ڕەزامەندی فەرمی فەرمانگە ووزەی کارەبا بدات بە شوێنی دیکە.
٥- هاوبەش کەم وکوڕی هەبێت لە دامەزراندنی سیستەمی بەستنی تۆڕی کارەبا بەجۆرێك کاریگەری خراپی هەبێت لە سەر دامەزراوەکانی تۆڕی وزەی کارەبا.
٦- پێوەری هاوبەش بۆ سێ خولی خوێندنەوەی یەك لە دوای یەك نەخوێندرێتەوە بە هۆی لە ماڵ نەبوون یا ڕێگە پێنەدان بەخوێندنەوەی پێوەری کلاسیک.
٧- بڕیاری دادگا دەرچووبێت و پلەی کۆتایی وەرگرتبێت و کرابێت بە بڕیارێکی جێبەجێکراو.
٨- کاتێك فەرمانگە بیەوێت وزەی کارەبا بدات بە هاوبەشێکی نوێ لەسەر گۆڕەری هاوبەشێکی کۆن کە بەکرێی گرتووە لەفەرمانگە وە هاوبەشە کۆنەکە ڕازی نەبێت.
٩- ئەگەر هاوبەش کاری چاندنی دار و درەخت یان کاری بیناسازی ئەنجام بدات کە زیان بە هێلەکان و تۆڕەکانی ووزەی کارەبا بگەێنێت وە دوای ئاگادارکردنەوەی لەلایەن فەرمانگەوە ڕازی نەبێت بە لابردنیان، لەم کاتەدا فەرمانگە دەتوانێت ووزەی کارەبای هاوبەش ببڕێت وە ئەگەر هاوبەش بەفەرمی داوای گەڕاندنەوەی ووزەی کارەباکەی کرد دوای لابردنی سەرپێچییەکان و پێدانی گشت خەرجیەکان ئینجا ووزەی کارەباکەی بۆ دەگەرێندرێتەوە.
١٠-دامەزراوە یا بینای هاوبەش بەسەرپێچی دروست کرابێت لەسەر مولکی خەلك بەبێ وەرگرتنی ڕەزامەندی خاوەنەکەی و تۆڕی کارەبای بەشێوەی نایاسایی ڕاکێشابێت.

دووەم: پێویستە هاوبەش گۆڕینی جۆرو بەکارهێنانی ووزەی کارەباکەی لە پۆلێکەوە بۆ پۆلێکی تر بەڕەزامەندی فەرمانگەی پەیوەندیدار بێت بە پێچەوانەوە وەکو سەرپێچی کار مامەڵە لەگەڵ هاوبەش دەکرێت و کارەباکەی دەبڕێت و ئەگەر نرخی پۆلە نوێ یەکە زیاتربوو لەوەی کۆنەکە کە بەکاری هێناوە وە ماوەی گۆڕینی بەکارهێنانەکە بە بەڵگەوە دیاربوو ئەوا بەپێی ئەو ماوەیە کرێیەکەی لەسەر ئەژمار دەکرێت بەپێی پۆلە نوێیەکەوە ئەگەر ماوەکەی دیارنەبوو ئەوا ماوەی دوو ساڵی بۆ ئەژمار دەکرێت بەپێی پۆلە نوێیەکەو جیاوازی نێوان پارەی هەردوو پۆلە نوێیەکەو کۆنەکەی لێ وەردەگیرێت وە ئەگەر نرخی پۆلە نوێیەکە کەمتربوو ئەوا تەنها کارەباکەی دەبڕدرێت تاکو پۆلەکەی دەگۆڕێت .

سێیەم: ئەگەر بەسەرپێچی کارەبا راکێشرابوو (بێ کردنەوەی هاوبەش، بێ پێوەر، پێوەری زیرەک فولکرابێت لە پاش پرۆژەی ڕووناکی لەلایەن هاوبەشەکە، لەژێر پێوەر ، دەستکاری پێوەر ، دەستکاری مۆری پێوەر یان مۆری سی تی یان هەر مۆریک لە لایەن فەرمانگەی پەیوەندار دانرابیت، شکانی جامی پێوەر بەشێوازێك لە توانا دابێت دەستکاری پێوەر بکرێت) ئەم حاڵەتانە بە سەرپێچی ئەژمار دەکرێت و ئەوا ووزەی کارەبای لە سەر دەبرێت بڕی ووزەی کارەبای بەکارهاتوو پاکتاو دەکرێت و پێبژاردن (غرامة) دەکرێت بەم شێوەی خوارەوە.

١- دیاریکردنی ماوەی سەرپێچی لە ڕێگای لیژنەیەکی تایبەتمەند کە پێکدێت لە فەرمانگەی کارەبای پەیوەندار وە بە ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی گشتی کارەبای پەیوەندار بۆ دیاری کردنی ماوەی سەرپێچی.
٢- بڕی ووزەی کارەبای بەکارهاتوو بەگوێرەی ئامێرو کەرەستە کارەباییەکانی هاوبەش دیاری دەکرێت بەپێی پاشکۆی ژمارە (٢).
٣-بۆ پاکتاوکردنی بڕی ووزەی بەکارهاتوو بەپێی بڕگەی (١ و ٢)ی سەرەوە بڕەکە دیاری دەکرێت و بەپێی نرخی پۆلەکە کرێیەکەی بۆ ئەژمار دەکرێت و بڕی پارەی ئەم یەکانە لەگەڵ سزای پێبژاردن بەپێی بڕگە (١١) لە خشتەی ژمارە (١) لە هاوبەشەکە وەردەگیرێت بەڵام ئەگەر ماوەی ئاماژە پێدراوی بڕگە (١)ی سەرەوە هەر بڕە پارەیەك درابوو ئەوا لەو بڕە پارەیە دەردەکرێت کە لەم خاڵە بۆی ئەژمار دەکرێت.
٤- ئەگەر پێوەر و سێرکت بریکەر مولکی فەرمانگەبوو جگە لە پارەی پاکتاوکراوی بڕگەی یەکەمی سەرەوە پارەی زیان لێکەوتنی پێوەرو سێرکت بریکەری لێ وەردەگیرێت.

چوارەم: لەکاتی سوتانی پێوەری هاوبەش پێویستە هاوبەش سەردانی فەرمانگەی چاککردنەوەی کارەبا بکات بۆ بەستانی کارەباکەی بەشێوەی کاتی وە پێویستە لە ماوەی (١٠) ڕۆژدا سەردانی فەرمانگە بکات بۆ بەستانی پێوەری نوێ بە پێچەوانەوە بە سەرپێچی دادەنرێت و بەپێی (خاڵی سێیەم) مامەڵەی لەگەڵ دا دەکرێت.

ماددەی (٢١):

لەکاتی پێشکەشکردنی داواکاری بۆ گەیاندنی ووزەی کارەبا بۆ هەر شوێنێك، پشت دەبەسترێت بەو بەڵگەنامانەی کە لە بڕگەکانی پاشکۆی ژمارە (١) ئاماژەی پێدراوە بەڕەچاوکردنی پۆلی بەکارهێنان.

ماددەی (٢٢):

فەرمانگە پسوولەی ووزەی کارەبا بەسەر هاوبەشاندا دابەش دەکات بەشێوەی خول وە هەر خولێك بریتیە لە (٣٠) ڕۆژ، ئەگەر هاوبەشەکە بەشێک نەبێت لە پرۆژەی ڕووناکی (کارەبای ٢٤ کاتژمێری) پێویستە لە ماوەی (١٠) ڕۆژ پارەی پسولەکە بدات، ئەگەر هاوبەشەکە لەو ماوەیەدا پارەکەی نەدا ئەوا لە پسولەی داهاتوو وەك قەرز دەنووسرێت و ئەگەر بۆ جاری سێیەم پارەکەی نەدا کارەباکەی دەبڕدرێت و بەپێی بڕگەی (٣) لە خشتەی ژمارە (١) مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت. بەڵام ئەگەر هاوبەشەکە بەشێک بوو لە پرۆژەی ڕووناکی، ئەوا پێویستە پارەی خولی مانگانە لەگەڵ قەرزی نوێ لە ماوەی (٥٠) ڕۆژ بدات، ئەم ماوەیە لە ڕۆژی دەرچوونی پسوولەی هاوبەش لە سیستەمی فرۆشیاری ووزە دەستپێدەکات. دوای ئاگادارکردنەوەی هاوبەشەکە لەڕێگەی کورتەنامە یان لەڕێگەی ژمێرکار ئەگەر هاوبەشەکە لەو ماوەیەدا پارەی تێچووی ووزەی کارەبای نەدا کارەبای لەسەر دەبڕدرێت و بەپێی بڕگەی (٣) لە خشتەی ژمارە (١) مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت.

ماددەی (٢٣):

کاتێك پسولەی بڕی یەکەی بەکارهاتووی ووزەی کارەبا نەگاتە هاوبەش بۆ سێ خولی خوێندنەوەی یەك لە دوای یەك، پێویستە هاوبەش سەردانی فەرمانگەی پەیوەندیدار بکات و بە نووسین فەرمانگە ئاگادار بکاتەوەو پێویستە قەرزەکە بداتەوە وەئەگەر دوای سێ خولی خوێندنەوە هاوبەش سەردانی فەرمانگەی نەکرد ئەوە فەرمانگە کارەبای هاوبەش دەبڕێت وە دەبێ قەرزەکە بەیەکجار بداتەوەو. لێپێچینەوە لەگەڵ کارمەندی کەمتەر خەم دەکرێت سەبارەت بەم بابەتە.

ماددەی (٢٤):

ئەگەرگومان دروست بوو لە لای فەرمانگە یان لەلای هاوبەش کە پسولەی بەکارهێنانی ووزەی کارەباکەی تەواو نیە پێویستە داواکاری پێشکەش بە فەرمانگەی پەیوەندیدار بکات بە مەبەستی لێکۆڵینەوە و چارەسەرکردن بەپەیڕەوکردنی ئەم خالانەی خوارەوە:

یەکەم: لەلایەن فەرمانگەی کاروباری ووزەی بەڕێوەبەرایەتی پەیوەندیدار بەراوردی خوێندنەوەی تازەترین تۆمارکراوی هاوبەش کەلەبەشی سێیەمی پسولە (کەعب)ی هێنراوە لەلایەن ژمیرکارەوە لەگەڵ تۆمارکراوی سەر پسولە دەکرێت و وردبینی ئەژمارکردنی نرخی یەکەی بەکارهاتوی کارەبا دەکرێت وئەگەر هەڵە هەبوو ئەوە پێویستە راستکردنەوەی هەڵەی پسوڵەی کارەبا ئەنجام بدرێت و پسولەی نوێ بۆ هاوبەشەکە چاپ بکرێتەوە و کرێیە راستکراوەکە دەکەوێتە ئەستۆی هاوبەش بەڵام ئەگەر هەڵەی تێدانەبوو ئەوە خاڵی (دووەم) لەم ماددەیە ئەنجام دەدرێت

دووەم: لەلایەن فەرمانگەی کاروباری ووزەی بەڕێوەبەرایەتی پەیوەندیدار سەردانی هاوبەش دەکرێت و بەراوردی خوێندنەوەی تۆمارکراوی سەر پسولەکە و خوێندنەوەی پێوەرەکە دەکرێت و نۆڕینی (بینین)ی پێوەرو دەوروبەری دەکرێت بۆ دڵنیابوون لەنەبوونی سەرپێچی لەسەر پێوەر و تۆڕەکە، وە لیستی ئامێرەکان و تواناکانیان وردبینی دەکرێت و ئەگەر دەرکەوت خویندنەوەی پێوەرەکە بەهەڵە ئەنجام دراوە لەلایەن ژمێرکارەوەو هیچ جۆرە سەرپێچییەك نیەو خوێندنەوەی پێوەری بەبەراورد لەگەڵ لیستی ئامێرەکان پەسەندە ئەوە پێویستە راستکردنەوەی هەڵەی پسولەی کارەبا بکرێت و بڕە پارە راستکراوەکە دەکەوێتە ئەستۆی هاوبەش ، ئەگەر هاوبەشەکە پارەی دابوو پێش دەرچوونی پسولە نوێیەکەی لەم کاتەدا ئەو پارەیەی داویەتی دەچێتە سەر حیسابەکەی واتا (فەرمانگە قەرزاری هاوبەش دەبێت)، وە ئەگەر دەرکەوت کە سەرپێچی کراوە ئەوە وەکو سەرپێچیکار مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت بەپێی ماددەی (٢٠) خاڵی (سێیەم). وە ئەوە نابێتە ڕێگر بۆ ڕاست کردنەوەی هەڵە.

سێیەم: ئەگەر فەرمانگە بۆی دەرکەوت پسولەکە تەواوە، پێویستە هاوبەش پارەکە بدات، ئەگەر هەر بڕوای بەڕاستی پسولەکە نەبوو، ئەوە دەتوانێت داوای پشکنینی پێوەرەکەی بکات و پارەی پشکنینەکە دەبێت پێشەکی بدات بەپێی نرخی دیاریکراو لەخشتەی ژمارە (٣).

چوارەم: ئەگەر لە ئەنجامی پشکنین دەرکەوت پێوەرەکە بەڕێکی کار دەکات پێویستە هاوبەش ئەو بڕە پارەیە بدات کە لە پسولەکەدا هاتووە، بەڵام ئەگەر هاوبەش هەر بڕوای نەبوو بەئەنجامی پشکنینەکە ئەوە پێوەرێکی نوێ دەبەسترێت لەگەڵ پێوەرە کۆنەکەو بەراوردی خوێندنەوەی هەردوو پێوەر دەکرێت لەماوەی خولێکی خوێندنەوە، ئەگەر دەرکەوت پێوەر بەدروستی کار دەکات ئەوە ئەنجامەکە یەکلاکەرەوە دەبێت و پێویستە هاوبەش بڕی پارەی پسولەکە و سەرجەم خەرجیەکانی ئەم کارە بدات.

پێنجەم: ئەگەر لە ئەنجامی پشکنین دەرکەوت پێوەرەکە بە دروستی کارناکات هەڵە لە خوێندنەوەی دا هەیە یان وەستاوە ئەوا پێویستە ڕاستکردنەوەی هەڵەی پسوولەی کارەبای بۆ بکرێت و کارەبای خەرجکراو بۆ ئەو ماوەیەی کە پێوەرەکە تێکچووە تا بەستانی پێوەری نوێ ئەژمار دەکرێت بە گوێرەی بڕی کارەبای بەکارهاتووی هاوبەشەکە پێش تێکچوونی پێوەرەکە بۆ هەمان ماوەی ساڵی پێشوو یان ساڵێك لە

ساڵەکانی پێشوو ، وەیان بەپێی تێکرای ڕۆژانەی خوێندنەوەی پێوەری زیرەک ئەژمار دەکرێت ئەگەر پێوەری زیرەکی هەبێت وەئەگەر پێش تێکچوون خوێندنەوەی دروستی نەبوو کارەبای خەرجکراو بەپێی خەملاندنی لۆدی ئامێرەکان بۆی ئەژمار دەکرێت و پاکانەی بۆ دەکرێت بە گوێرەی پاشکۆی ژمارە (٢).

ماددەی (٢٥):

ئەگەر پێوەر سووتا یان دزرابوو بەم شێوەی خوارەوە مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت:

١- لەکاتی سووتانی یان دزرانی پێوەر پێویستە هاوبەشەکە ڕاستەوخۆ سەردانی فەرمانگەکانی چاککردنەوەی کارەبا بکات بۆ بەستنەوەی کارەباکەی بەشێوەی کاتی وە لە ماوەی کەمتر لە (١٠) ڕۆژ سەردانی فەرمانگەی فرۆشیاری ووزە بکات تا کاری گۆڕینی پێوەری بۆ بکرێت وە بەهەمان شێوەی هاتوو لە ماددەی (٢٤) خاڵی (پێنجەم) پاکانەی بۆ دەکرێت.

٢- ئەگەر هاوبەش لەکاتی سووتان یان دزراوی پێوەر بەهەر هۆیەك ئاگاداری فەرمانگەکانی پەیوەندیداری وەزارەتی نەکردەوە زیاتر لەو ماوەیەی کە لەخاڵی یەکەم داهاتووە ئەوا بە گوێرەی خاڵی (سێیەم) لە ماددەی (٢٠) بەسەرپێچی ئەژمار دەکرێت.

ماددەی (٢٦):

ئەم هاوبەشانەی کە گۆڕەری تایبەت بەخۆیان هەیە بڕی (٢،٥%) لە کۆی ووزەی سەرف کراو وەك ووزەی بە فیرۆچوو لەو هاوبەشانە وەردەگیرێت کەوا پێوەریان لە دوای گۆڕەر واتە لەلایەنی پاڵەپەستۆی نزم بەستراوە بەڵام بۆ ئەو هاوبەشانەی کە پێوەریان لە پێش گۆڕەر واتە لەلایەنی پاڵەپەستۆی مام ناوەند یان بەرز بەستراوە ئەم ڕێژەی سەرەوە ئەژمار ناکرێت.

ماددەی (٢٧):

پارەی کرێی یەکەی بەکارهاتوو لەهەر کاتێکدا وەردەگیرێت بەپێی دواهەمین نرخی کرێی ووزەی کارەبای پەسەندکراو لەوکاتەدا.

ماددەی (٢٨):

پێویستە کەلوپەل وکەرەستەو ئامێرە کارەباییەکان کە لەلایەن وەزارەت و کەسان و لایەنی دەرەوەی وەزارەت بەکار دەهێنرێن بەپێی مواسەفات و ستاندەری وەزارەت بێت، پێویستە لێژنەی وەرگرتن و هەڵسەنگاندنی کەل وپەل ئەو کەلوپەلانە پەسەند بکات کە لەتۆڕەکانی ووزەی کارەبادا بەکار دەهێنرێن.

ماددەی (٢٩):

لەکاتی ئاشکرابوونی ڕاکێشانی کارەبا لەلایەن هەر کەسێك بۆ هەر پۆلێك بەبێ ئاگاداری فەرمانگەکانی کارەبا و بەستانی کارەبا بەبێ کردنەوەی هاوبەش و بەستانی پێوەر ئەوا لایەنی پەیوەندار مافی ئەوەی هەیە کەوا کارەباکەی ببڕێت و دەست بەسەر سەرجەم کەل و پەلی بەکار هاتوودا بگرێت و بەخاوەنەکەی نادرێتەوە تا ئەو کاتەی فەرمانگە پەیوەندارەکان سەرجەم پێبژاردنی سەرپێچیەکانی لەسەر ئەژمار دەکەن بەپێی (خاڵی سێیەم لە ماددەی ٢٠) وە بەڵێن نامەی لێ وەربگیرێت سەبارەت بە لادانی سەرجەم ڕێکارەکانی بەستانی کارەباکەی و بە نایاسایی بەستانی کارەبا دووبارەنەکاتەوە .

بەشی سێیەم
ڕێنمایی پێدانی ووزەی کارەبا (ڤۆڵتیەی نزم)

ماددەی (٣٠):

هاوبەشی پڕۆژەی تایبەت سەرجەم خەرجییەکان دەگرێتە ئەستۆی خۆی بۆگەیاندنی هێڵی کارەبای نوێ لەو ناوچانەی کە پێشتر ووزەی کارەبای دراوەتێ بەمەرجێك درێژی هێڵەکە لە (٧٠٠) مەتر تێپەڕ نەکات لە گۆڕەرە وە یان بەڕەچاوکردنی ڕێژەی دابەزینی ڤۆڵتیە بۆ هەر جیابوونەوەیەك و بە ڕەچاوکردنی باری گۆڕەر بەمەرجێك درێژی کێبڵی هاوبەش لە (٣٠) مەتر زیاتر نەبێت و پێویستە هاوبەش بۆردی پێوەر لەو سنوورە دابنێت.

ماددەی (٣١):

کاتێك خاوەن شوێنێك داوای گەیاندنی ووزەی کارەبا دەکات و شوێنەکەی لە (٧٠٠) مەتر دوورترە لە گۆڕەرەکەوە، پێویستە تۆڕی (١١ کەی ڤی) یا (٣٣ کەی ڤی)دابنێت، هەروەها دانانی گۆڕەرێکی دیکە لە ناوەندی لۆدە نوێیەکە، بەمەبەستی پێدانی ووزەی کارەبا فەرمانگە نۆڕینی شوێنەکە و ڕێکخستی نەخشە و دەرخستەی تایبەت ئەنجام دەدات بە مەبەستی گەیاندنی ووزەی کارەبا، لەگەڵ ڕەچاوکردنی لۆدە تازەکان کە نابێت لە توانای دیاریکراوی گوڕهرەکە یان سەرچاوەی وزە کارەباییەکە زیاتربێت، وە نابێت دابەزینی ڤۆڵتییە لە سنووری ڕێپێدراو زیاتربێت کە دیاریکراوە لە برگەکانی (١ ، ٢ ، ٣) لە ماددەی دووەم. لەکاتی دابەزینی ڤۆڵتییە لەبڕی ڕێپێدراو و زیادبوونی توانای دیاریکراوی سەرچاوەکە یا گۆڕەرەکە ئەوە پرۆسەی گەیاندنی وزەی کارەبا بۆ ئەو شوێنە دوادەخرێت، تاکاتی دابینکردنی سەرچاوەی گونجاو یان گۆڕەر، ئەنجامدانی نۆڕین بەرامبەر نرخێك دەبێت کە لە برگەی (١)ی خشتەی ژمارە (١)دا هاتووە.

ماددەی (٣٢):

کاتێك لایەنێك داوا لە فەرمانگە دەکات بە دامەزراندنی تۆڕێکی نوێی کارەبا تێچووی گشت کارەکە (کەرەستە + کرێی کار + ڕێژەی چاودێری) لە ئەستۆی لایەنی سوودمەند دەبێت بەپێی دەرخستەو هەژمارکردنی سەرجەم تێچووەکانی تایبەت بەم کارە لەلایەن فەرمانگە بەڕەچاوکردنی ئەو نرخانەی کە بەشێوەی دەوری لەوەزارەتەوە دەردەچێت تێچوی راستەقینە ئەژمار بکرێت بۆ سەرجەم کارەکان وگەڕانەوەی گوژمەی ماوە بۆ خاوەنی پڕۆژەکە بەپێی ڕێنمایەکان.

ماددەی (٣٣):

خەرجی کڕینی پێوەر و کێبڵ و سیرکێت بریکەر و پێوەلکاوەکانی لە ئەستۆی هاوبەش دەبێت لەگەڵ سێرکتی سنووردارکردنی ووزە بەپێی ڕێنماییەکانی فەرمانگە.

ماددەی (٣٤):ڕێو شوێنی بەکارهێنانی مۆتۆر:

١- نابێت ئەو مۆتۆرانەی تواناکانیان لە (٣ کیلۆوات) زیاترە بەکاربێت لە سەرچاوەی سینگل فەیس واتە (٢٤٠ڤۆڵت) بەڵکو پێویستە سەرچاوەی ووزەی سێ فەیس و ڤۆڵتییەی (٢٤١٦ڤۆڵت)بەکار بێت.

٢- نابێت تەزووی دەستپێکی ئیشپێکردنی مۆتۆر (starting current) لەم بڕانەی خوارەوە زیاتر بێت:

أ- پێویست ناکات تەزووی دەستپێکی ئیشپێکردنی مۆتۆر (starting current) سنووردار بکرێت بۆ ئەو مۆتۆرانەی کە توانایان لە (٣ kW) کەمترە.

ب- (٢× تەزووی کارکردن بۆ ئەو مۆتۆرانەی توانایان لە ٣ تا ١٠ کیلۆ واتە).

ج-(١،٥× تەزووی کارکردن بۆ ئەو مۆتۆرانەی توانایان لە ١٠ تا ٢٠ کیلۆ واتە).
د-(١،٤× تەزووی کارکردن بۆ ئەو مۆتۆرانەی توانایان لە ٢٠ کیلۆ وات زیاترە).
٣- بەکارهێنانی ئامێرەکانی دەستپێك و پارێزگاری خۆیی بۆ ئەو مۆتۆرانەی کە توانایان لە (٣ کیلۆوات) زیاترە، بۆ بەدەست هێنانی ئەو تەوژمانەی کە لە خاڵی (٢) سەرەوە ئاماژەیان پێدراوە یان بەکارهێنانی هەر بریتێکی (بدیل) دیکە.

ماددەی (٣٥):

ئەگەر هاوکۆڵکەی توانا (Power Factor)ی ئامێرەکانی هاوبەشەکە کەمتر بێت لەو ئاستەی فەرمانگە دیاری کردووە (٠,٩)، پێویستە فەرمانگە ئامێری پێویست بۆ بەرزکردنەوەی هاوکۆلکەی توانا بۆ ئاستی پێویست دابین بکات و نرخی هەموو ئامێرو کرێی کار لە هاوبەش وەربگیرێت جگە لە پۆلی ماڵان (ئەوانەی گۆڕەری تایبەتیان نییە). یان لەلایەن سوودمەندەوە دابین بکرێت بەپێی مواسەفاتی رێپێدراوی وەزارەت. بە پێچەوانەوە ئەگەر پابەند نەبوون فەرمانگە بۆی هەیە بەپێی kva.hr لە بری kw.hr خەرجی کارەبا لە سەر هاوبەش ئەژمار بکات.

بەشی چوارەم

رێنمایی پێدانی ووزەی کارەبا (ڤۆڵتییەی ناوەند وبەرز)

ماددەی (٣٦):

تێچووی ڕاکێشانی ووزەی کارەبا و وێستگەی مۆبایل و کویسك و گۆڕەڕو سووڕبڕ (سێرکت بریکەر) و پێوەر بۆ هاوبەشی بازرگانی و پیشەسازی و کشتوکاڵی و حکومی و گەشتوگوزاری لە ئەستۆی سوودمەند دەبێت.

ماددەی (٣٧):

هاوبەش بەرپرسە لە جێبەجێکردن و بەستنی تۆڕی کارەبای ناوخۆ تا سێرکت بریکەری ڤۆڵتییەی نزمی گۆڕەر، پێویستە هاوبەش سێرکت بریکەری ڤۆڵتییەی نزم دابین بکات کە لەڕووی تەکنیکیەوە گونجاو بێت و دادەمەزرێت دوای نۆڕین بەرامبەر بە بڕێك پارە کە پێشەکی وەردەگیرێت بەپێی خشتەی ژمارە(١)، پێویستە هاوبەش سێرکت برێکەر لە دەرەوەی ژووری وێستگە ناوەندییەکە دابمەزرێنێت، بە دووریەکی گونجاو کە لە (١٥م) زیاتر نەبێت، هەروەها دانانی ئامێری پارێزگاری لە سەر هەر سێ فەیسەکە بە مەبەستی ڕێگاگرتن لە لۆدی زیاد و شۆرت (short circuit) کە توانای بەرگری هەبێت تا (١٢٠%)ی لۆدی ئاسایی.

ماددەی (٣٨):

هەر کاتێك پێویست بوو ئامێری زیاد دابنرێت بۆ تۆڕەکانی کارەبا بۆ بەرژەوەندی گشتی وەك زیادکردنی (سووربڕ یان کێبلی نوێ)، بڕی تێچووی ئەو ئامێرانەو کرێی بەستنەکە لە هاوبەش وەرناگیرێت، بەڵام ئەگەر زیادکردنی ئەو کەرەستانە لەسەر داواکاریی هاوبەش بوو ئەوە پارەی تێچوو و کرێی بەستنەکەی لێ وەردەگیرێت دوای رەزامەندی فەرمانگە.

ماددەی (٣٩):

ئەگەر باڵەخانەی نیشتەجێبوون دروست بکرێت لە لایەن میری یان کەرتی تایبەت و بدرێت بە هاوبەشان، ئەوا سەرجەم خەرجی گەیاندنی ووزەی کارەبا (کەرەستە + کرێی کار) لە چوارچێوەی پرۆژەکەدا دەکەوێتە ئەستۆی ئەو لایەنەی کە باڵەخانەکە دروست دەکات یان خاوەنداریەتی دەکات.

ماددەی (٤٠):

ئەگەر زیاتر لە سێ هاوبەش لە یەك بینا (پێکهاتە) بوون ، پێویستە خاوەنی موڵکەکە (مالك العقار) سەرجەم ئامێرەکانی پاڵەپەستۆی نزم دابین بکات ، هەروەها دابینکردنی (سێرکت برێکەر و بازباڕو بۆردی دابەشکردنی سەرەکی)، پێویستە بۆردی پێوەرەکان لە دەروازەی بیناکە بێ ، بەڵام ئەگەر نەتوانرا پێوەرەکان لە سەرەتای چوونە ژوورەوەی بیناکە دابنرێت ، ئەوە پێویستە بۆردی دابەشکردن دابین بکات بۆسەرجەم نهۆمەکانی بیناکە بەپێی مواسەفاتی تایبەت کە فەرمانگە دیاری دەکات ئەمەش بەپێی ڕێنماییەکان دەبێت.

ماددەی (٤١):

ئەوشوێن و بینایانەی کە سیستەمی ساردی وگەرمی ناوەندی (مەرکەزی) و ئەسانسێر و (مصعد) وپەمپی ئاویان هەبێت، مەرجە بۆردی دابەشکردنی سەربەخۆ دابنرێت بۆ ئەو ئامێرانە، بەمەبەستی دانانی پێوەری سەربەخۆ، یەکەی بەکارهاتوو لەو پێوەرانەدا هەمان مامەڵەی پۆلی پێکهاتەکەی لەگەڵ دەکرێت واتە ئەگەر ماڵان بوو وەك ماڵان یان بازرگانی بوو وەك بازرگانی ئەژمار دەکرێت وەبۆ ئەوانەی تێکەڵن لەنێوان ماڵان و بازرگانی بە بازرگانی ئەژمار دەکرێن.

ماددەی (٤٢):

ئەگەر پۆلی هاوبەشی شوێنێك گۆڕدرا، دووبارە پۆلینی هاوبەشی بۆ دەکرێتەوە بەپێی ئەم ڕێنماییە وگشت خەرجیەکان لەئەستۆی هاوبەش (خاوەن شوێن) دەبێت و هاوبەش بەرپرس دەبێت لەئاگادارنەکردنەوەی لایەنە پەیوەندیدارەکان بەم گۆڕینە. بە مەرجێک پاکتاو بۆ هاوبەشەکە بکرێت پێش گۆڕین.

ماددەی (٤٣):

پێویستە هاوبەش (خاوەن شوێن) ئاگاداری فەرمانگە بکاتەوە لە کاتی گۆڕینی خاوەندارێتی پێکهاتەکە (المرفق) لە کەسێک بۆ کەسێکی دیکە یان لەکاتی گۆڕینی پۆلی هاوبەشیەکە راستەوخۆ دوای جێبەجێ کردنی گواستنەوە یا گۆڕینەکە بەپێچەوانەوە خاوەنی نوێی پێکهاتەکە لە هەموو کارێکی یاسایی بەرپرس دەبێت. پێویستە پێش ئەنجام دانی گۆڕینی خاوەندارێتی پاکتاوی سەرجەم قەرزەکانی سەر هاوبەش ئەنجام بدرێت.

ماددەی (٤٤):

لەکاتی بەکارهێنانی بەشێك لە باڵەخانەیەکی کەرتی تایبەت لەلایەن فەرمانگەیەکی میرییەوە، پێویستە ئەو بەشەی کە فەرمانگەکەی تێدایە هاوبەشیەکەی جیا بکرێتەوە و وەك پۆلی میری مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت بە پێچەوانەشەوە، واتە جیاکردنەوەی ئەو بەشە لە هاوبەشەکانی دیکەی باڵەخانەکە.

ماددەی (٤٥):

سەبارەت بەو باڵاخانانەی کە بەکرێ گیراون چەند فەرمانگەیەکی میری تێدایە و ناکرێت تۆڕی کارەباکەی جیابکرێتەوە، پارەی خەرجی ووزەی کارەبا لەلایەن خاوەن باڵەخانەکە دابین دەکرێت و ئەویش لەگەڵ هاوبەشەکان پاکتاوی دەکات بەپێی پۆلی میری، بەڵام ئەگەر باڵەخانەکە میری بوو ئەوا ئەو لایەنەی خاوەن دارێتی دەکات پارەی خەرجی ووزەی کارەبای بەکارهاتوو لە ئەستۆ دەگرێت.

ماددەی (٤٦):

ئەگەر هاوکۆلکەی توانا (Power Factor)ی ئامێرەکانی هاوبەشەکە کەمتر بێت لەو ئاستەی فەرمانگە دیاری کردووە بە (٠,٩)، پێویستە فەرمانگە ئامێری پێویست بۆ بەرزکردنەوەی هاوکۆلکەی توانا بۆ ئاستی پێویست دابین بکات، نرخی هەموو ئامێر و کرێی کار لە ئەستۆی هاوبەش دەبێت. بە پێچەوانەوە فەرمانگە ووزەی کارەبای بەکارهاتووی بەپێی (kva.hr) لەبڕی (kw.hr) بۆ ئەژمار دەکات.

ماددەی (٤٧):

ئەگەر فەرمانگە هاوبەشی نوێی لەسەر گۆڕەرێك دانا کە پێشتر بەکرێ درابوو بە هاوبەشێکی تر ئەوە بڕی بەکرێ گرتنی ئامێرەکان دابەشی سەر هاوبەشەکان دەکرێت بەیەکسانی، بەڵام ئەگەر ژمارەی هاوبەشەکانی سەر گۆڕەرەکە (٣) هاوبەش یان زیاتر بوو ئەوە کرێ وەرناگیرێت و ئەو گۆڕەرە بە بەرژەوەندی گشتی ئەژمار دەکرێت .

ماددەی (٤٨):

١- پڕۆژەکانی دەستەی وەبەرهێنان بەپێی یاساکان و ڕێنمایەکانی پێدانی ووزەی کارەبا مامەڵەیان لەگەڵدا دەکرێت.

٢- گوژمەی تێچووی گەیاندنی ووزەی کارەبا بۆ پڕۆژەکانی نیشتەجێبوونی (مساطحە) و (مولك) لەئەستۆی خاوەن پڕۆژە دەبێت

٣- گوژمەی تێچووی گەیاندنی ووزەی کارەبا بۆ پڕۆژەکانی (بازرگانی، پیشەسازی، کشتوکاڵی) لەئەستۆی خاوەن پڕۆژە دەبێت.

٤- کۆمەڵگە نیشتەجێبونەکانی وەبەرهێنان یان (مساطحە) یان (مولك) چاکردنەوەی تۆڕی کارەبای ناوخۆی کۆمەڵگەکە دەکەوێتە ئەستۆی فەرمانگەی کارەبا لەوکاتەوە کەدیاری کراوە بەگوێرەی گرێبەستی نێوان خاوەن خانووەکان و وەبەرهێنەر یان خاوەن مولك یان مساطحە یاخود بەگوێرەی گرێبەستی نێوان وەبەرهێنان و وەبەرهێنەر بە مەرجێك تۆڕی ناوخۆی پڕۆژەکە و هێڵی سەرەکی گەیاندنی کارەبا بۆ پڕۆژەکە بە ئاگاداری و سەرپەرشتیاری فەرمانگەی کارەبای پەیوەندیدار ئەنجام درابێت وە پەسەندکرابێت وە لەلایەن فەرمانگەی کارەباوە گواستنەوەی مولکیەتی تۆڕەکەی بۆ سەر فەرمانگەی کارەبا کرابێت دوای داواکاری لەلایەن خاوەن پڕۆژەکە بە دەست بەرداربوونی لە پڕۆژەکە وەهەروەها سەرجەم پێکهاتەکانی پڕۆژەکە بەتەواوی کارەبایان پێدرابێت و ماوەی زیاتر لە ساڵێکی بەسەردا تێپەر بووبێت.

بەشی پێنجەم

ڕێنمایی پێدانی وزەی کارەبا بە شێوەی کاتی

پێشکەشکردنی داواکاری بە بەڵگەنامەی باوەڕ پێکراو بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت:

ماددەی (٤٩): بۆ جێگە و دامەزراوە کاتییەکان :

١- پێشکەشکردنی فۆرمی داواکاریی پێدانی ووزەی کارەبا، کە نووسراوی پشتگیری و ڕەزامەندیی لایەنی پەیوەندیداری هاوپێچ بێت.

٢- دابینکردنی جێگەی گونجاو بۆ پێوەرو سێرکت بریکەر، لە شوێنێك کە فەرمانگە دیاری دەکات بەڕەچاوکردنی مەرجی سەلامەتی و خۆپاراستنی پیشەیی و مەرجی تەکنیکی.

٣- لە کاتی دانان ولابردنی کارەبای هاوبەشی کاتی سەرجەم خەرجی کەرەستە و کرێی کار دەکەوێتە ئەستۆی هاوبەشەکە، لەگەڵ پاکتاوکردنی سەرجەم خەرجیەکانی ووزەی کارەبای بەکارهاتوو.

ماددەی (٥٠): پێدانی وزەی کارەبای کاتی بە بیناو دامەزراوە کان لەقۆناغی جێبەجێکردن: ووزەی کارەبا بە ڤۆڵتیەی نزم (تا ٣٠ کیلۆوات) و ناوەند بە شێوەی کاتی دەدرێت بەو پڕۆژانەی کە لە قۆناغی جێبەجێکردندان لەکاتی پێویست وە بەرِەزامەندی فەرمانگە بە ڕەچاوکردنی ئەم خاڵانەی خوارەوە:

١- پێشکەشکردنی فۆرمی تایبەت بە پێدانی ووزەی کارەبا کە مۆڵەتی بیناکە یان ڕێپێدانی فەرمی هەبێت یانی دامەزراوەکە ڕێپێدانی فەرمی هەبێت یان پشتگیری شارەوانی یان لایەنی پەیوەندیدار مۆڵەتی پێدابێت.

٢- لەلایەن فەرمانگەوە نۆڕینی بۆ دەکرێت، بەمەبەستی ئاگاداربوون لە بەردەوامی هەبوونی ووزەی کارەبای کاتی لە شوێنەکە، کات و بەرواری نۆڕین لەلایەن فەرمانگەوە دیاری دەکرێت و ئەژمارکردنی یەکەی بەکارهاتوو ووزەی کارەباکەی لەسەر بنچینەی هاوبەشی لە جۆری ڤۆڵتیەتییەی نزمەوە بەپێی پۆلی بازرگانی هاوبەشیەکەی دەبێت.

٣- هاوبەشەکە سەرجەم خەرجی تێچووی (کەرەستەو کرێی کار) لەکاتی گەیاندنی تەزووی کارەبای کاتی و لابردنی بۆ پڕۆژەکەی لەئەستۆ دەبێت، دوای پاکتاوکردنی سەرجەم خەرجی و قەرزەکان.

٤- لە کاتی پێدانی کارەبا بەشێوەی کاتی پێویستە بەڵێننامە لە داواکار وەربگیرێت بۆ ماوەی تەواوکردنی پڕۆژەکە وە لە ماوەی هەر (٦) مانگ جارێك داوای دووبارە پێدانەوەی کارەبا بکاتەوە. وە پێویستە پاکتاوی سەرجەم قەرزەکانی بکات وە نابێت ووزەی کارەبای پێدراو بۆ هیچ مەبەستێکی تر کە لە بنەرەتدا بۆ پڕۆژەکە دیاری کراوە بەکار بهێنێت بە پێچەوانەوە خۆی بەر پرسیار دەبێت و ڕێکاری یاسایی بەرامبەر دەگیرێتە بەر.

بەشی شەشەم
ڕێکارە گشتییەکان (الاحكام العامة)

ماددەی (٥١):

هاوبەش بۆی هەیە داواکاریەك پێشکەش بکات بەمەبەستی خوێندنەوەی پێوەرەکەی لەدوای دەوامی فەرمی بەرامبەر بە کرێیەکی دیاریکراو بۆ هەر خوێندنەوەیەك، وەك لەخشتەی ژمارە (١) ی هاوپێچ داهاتوە.

ماددەی (٥٢):

کارەبا نادرێت بەوانەی سەرپێچیان کردۆتە سەر زەوی میری تەنها دوای چارەسەری کێشەی سەرپێچییەکە بەپێی نووسراوێکی فەرمی لە لایەن شارەوانی یان یەکەی ئیداریی تایبەتیمەند کە پشتگیریان بکات بە پێدانی تەزووی کارەبا.

ماددەی (٥٣):

هێلی کارەبا سنووری ئاسۆیی (المحرمات الافقية) هەیە و کەمترین ڕێپێدانی نزیکبونەوە لێی (سماحات دنیا) هەیە بەپێی ڤۆڵتیەی هێلەکە وە لەسەر هاووڵاتیان پێویستە رەچاوی ئەم سنوورە (محرمات)ە بکەن بەپێی هاتوو لە خشتەی ژمارە (٤) ی هاوپێچ لەم ڕێنماییە، بەپێچەوانەوە فەرمانگە هیچ بەرپرسیارەتیەك لەئەستۆ ناگرێت. لەکاتی بەزاندنی ئەم سنوورانە لەلایەن هاووڵاتیانەوە و هیچ مافێکیان نیە داوای قەرەبوو بکەنەوە لەو زەرەرو زیانە مادی و مرۆییەی کە پێیان دەگات بەپێچەوانەوە وەزارەت بۆی هەیە داوای یاساییان لەسەر تۆمار بکات و داوای قەرەبووی زیانەکان بکات.

ماددەی (٥٤):
پێدانی کارەبا شەرعیەت نادات بە پرۆژە یان موڵك وە تەنها لەپێناو رێگرتن لە زیادە ڕەوی و دزینی کارەبا وبەفیڕۆچونی کارەبا دەبێت.

ماددەی (٥٥):
سەبارەت بە رووداوەکانی ئاگرکەوتنەوە لە ماڵان وشوێنە بازرگانییەکان لێپرسراویەتی فەرمانگەی کارەبا تا ئاستی پێوەری کارەبایە و لێکۆڵینەوە لە رووداوەکە دەکرێت لە رێگای لێژنەیەکی تایبەتمەند بۆ دیاریکردنی هۆکارەکانی ئاگرکەوتنەوەکە.

ماددەی (٥٦):
نرخەکانی کەل و پەلی تۆڕی کارەبا دەنرخێنرێن بەپێی ئەو نرخانەی کە لە لایەن وەزارەتی کارەباوە دەردەکرێت.

ماددەی (٥٧):
تەزووی کارەبا دەبڕدرێت لەسەر ئەوانەی کە سەرپێچی لە رێنماییەکانی دروست بەکارهێنانی تەزووی کارەبا دەکەن کە وەزارەت دیاری دەکات بۆ ماوەی سێ رۆژ سەرباری وەرگرتنی کرێی بڕین و گەڕانەوە و زیانەکانی کە بەر تۆڕەکە دەکەوێت.

ماددەی (٥٨):
ئەم رێنمایە جێگای رێنمایی ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠٢١ی وەزارەتی کارەبا دەگرێتەوە وە کار بە هیچ رێنمایەک ناکرێ کە ناکۆک بێت لەگەڵ ئەم رێنمایە.

ماددەی (٥٩):
سەرجەم پاشکۆکانی هاتوو لە (پاشکۆکانی ١ تاکو ٤) لەگەڵ سەرجەم خشتەکانی هاتوو لە (خشتەکانی ١ تاکو ٦) بەشێکن لەم ڕێنمایە وە کاری پێ دەکرێت.

ماددەی (٦٠):
ئەم ڕێنماییە جێبەجێ دەکرێت لە هەرێمی کوردستان لە رۆژی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی (وەقایعی کوردستان) .

ئەندازیار
کمال محمد صالح
وەزیری کارەبا

پاشکۆی ژمارە (١)

یەکەم: هاوبەشانی ماڵان و بازرگانی لە ناو سنووری شارەوانییەکان .

١. پێشکەش کردنی ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە:

أ- پێشکەشکردنی فۆرمی پێدانی وزەی کارەبا

ب- نووسراوی پشتگیری شارەوانی دیاریکراو یان مۆڵەتی درووستکردنی بینا وە پێشکەشکردنی نەخشەی بینا کە تیایدا شوێني پێوەرو گۆڕەر دیاری کرابێت.

ج- پسوولەی کارەبای پێکهاتەیەکی دراوسێی (ئەگەر هەبوو)

د- پێدانی پارەی کرێی نۆڕین بەپێی بڕگەی(١)ی خشتەی ژمارە(١).

ه- نۆڕین لە لایەن فەرمانگە بۆ دیاریکردنی ژمارەی بلۆك و ژمارەی ئەژمار (رقم الحساب) وە پێویستییەکانی گەیاندنی ووزەی کارەبا دەکرێت.

و- دانی کرێی بەستن وپێداویستیەکانی جێبەجێکردنی گەیاندنی ووزەی کارەبا.

ز- تەواوکردنی گەیاندن و پێدانی وزەی کارەبا

دووەم: هاوبەشانی مالان و بازرگانی دەرەوەی سنووری شارەوانی (قەزاو ناحیەو کۆمەڵگاکان و گوندەکان) کەبە ڤۆڵتیەی (٠,٤ ، ١١ کەی ڤی) ووزەی کارەبایان پێدەدرێت:

١- پێشکەش کردنی ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە:

أ-پێشکەشکردنی فۆرمی پێدانی وزەی کارەبا.

ب-نوسراوێکی پشتگیری لە سەرۆکی یەکەی کارگێری (الوحدة الادارية) ناوچەکە یان مۆلەتی بینا.

٢- جێبەجێکردنی بڕگەکانی (٣ ، ٤ ، ٥) لەخاڵی (یەکەم)ی پاشکۆی ژمارە (١).

سێیەم: پەمپی کشتوکاڵی:

١- پێشکەش کردنی ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە:

أ- پێشکەشکردنی فۆرمی پێدانی ووزەی کارەبا.

ب- پێشکەشکردنی مۆڵەتی لایەنی پەیوەندیدار (وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو لەگەڵ پێشکەش کردنی مۆڵەتی فەرمانگەی ئاوی ژێر زەوی) یان نووسراوی پشتگیری لە ب.گشتی کشتوکاڵی پارێزگا و ئیدارە سەربەخۆکان.

ج- بەڵێننامە بدات بە نەگۆڕینی پەمپی کشتوکاڵی بە دانەیەکی تری توانای گەورەتر تەنها دوای ئاگادارکردنەوەی فەرمانگەو وەرگرتنی رەزامەندی نووسراو لە لایەنە یەیوەندیدارەکان

٢- جێبەجێکردنی بڕگەکانی (٣، ٤، ٥) تایبەت بە پەمپی کشتوکاڵی لەخاڵی (١)ی پاشکۆی ژمارە (١).

٣- دانانی پێوەری پاڵەپەستۆ نزم و پێدانی کارەبا.

چوارەم: وەرشەکانی کار لەناوەوە یان لە دەرەوەی سنووری شارەوانی (قەزاو ناحیەو کۆمەڵگاکان وگوندەکان):

پێشکەش کردنی ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە:

١- فۆڕمی پێدانی وزەی کارەبا.

٢- مۆڵەتی بینای کارپێکرا و یان نووسراوی پشتگیری لە فەرمانگە پەیوەندیدارەکان لە سنووری شارەوانییەکان یان نوسراوی رەزامەندی لایەنی یەکەی کارگێڕی بۆ دەرەوەی سنووری شارەوانییەکان وە پێشکەشکردنی نەخشەی بینا کە تیایدا شوێنی پێوەرو گۆڕەر دیاری کرابێت.

٣- پسوولەی کارەبای پێکهاتەیەکی دراوسێی (ئەگەر هەبوو).

٤- ئەنجامدانی نۆڕینی لایەنی تەکنیکی بۆ دیاری کردنی پێویستییەکانی گەیاندنی کارەبا.

٥- دانی کرێی نۆڕین بەپێی خشتەی ژمارە (١).

٦- خەمڵاندنی پێداویستیەکانی گەیاندنی وزەی کارەبا لەلایەن فەرمانگەوە.

٧- دانی کرێی بەستن و جێبەجێکردنی کارەکە.

٨- بەستنی پێوەرو گەیاندنی ووزەی کارەبا.

پێنجەم: پەمپی کشتوکاڵی ڤۆڵتییەی ناوەند و بەرز (الجهد المتوسط والعالي).

١- پێشکەش کردنی ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە.

أ- فۆڕمی پێدانی ووزەی کارەبا.

ب- مۆڵەتی پەمپی کشتوکاڵی یان نووسراوی پشتگیری لە ب.گشتی کشتوکاڵی پارێزگا و ئیدارە سەربەخۆکان.
٢- دامەزراندنی وێستگەی دابەشکردن (محطة التوزیع).
٣- دانانی پێوەرو گەیاندنی تەزوی کارەبا.
٤- بڕگەکانی تر هەروەکو لە سێیەم سەرەوە کە تایبەتە بە پەمپی کشتوکاڵی.

شەشەم: مەرجە پۆلەکانی کشتوکاڵی کە لە خاڵەکانی (سێیەم و پێنجەم) ئاماژەیان پێ نەدراوە بەم شێوەیە دەبێت.
١- پێشکەش کردنی ئەم بەڵگەنامانەی خوارەوە.
٢- پێشکەشکردنی مۆڵەتی لایەنی پەیوەندیدار (یان نووسراوی پشتگیری لە ب.گشتی کشتوکاڵی پارێزگای پەیوەندیدار).

حەوتەم: کارگەکان بەهەموو جۆرەکانیەوە لە سنووری شارەوانی (ڤۆڵتییەی بەرز و نزم):
١- پێشکەش کردنی ئەم بەڵگەنامەی خوارەوە:
أ-فۆڕمی پێدانی ووزەی کارەبا.
ب-مۆڵەتی بینای کارگە یان نووسراوی پشتگیری بەرێوەبەرایەتی گشتی پەرەپێدانی پیشەسازی یان دەستەی وەبەرهێنان لەگەڵ نەخشەی پەسەندکراو کەتیایدا شوێنی گۆڕەڕ و پێوەر دیاریکراو بێت لەگەڵ تۆری ناوخۆی پرۆژەکە.
٢- بڕگەکانی تر هەروەك لە پێنجەم سەرەوەدا هاتووە.

پاشکۆی ژمارە (٢)

بۆ خەمڵاندنی ووزەی کارەبای بەکارهاتووی هاوبەش لەکاتی هەبوونی سەرپێچی یان لەکاتی پێویستی فەرمانگە بەم خەملاندنە ئەوا خەملاندنەکە بەم رێکارانەی خوارەوە و بەپێی خالبەندی لەم ڕێگایانە دیاری دەکرێت:
١- تێکرایی خەرجی تۆمارکراوی پێشوی هاوبەشەکە لە سیستەمی فرۆشیاری ووزە.
٢- لەرێگای ئەو داتایانەی بەردەستن لەنێو پێوەری سەر گۆڕەر یان پێوەری سەر فیدەر.
٣- بەپێی ئامێرە کارەباییە بەکارهاتووەکانی هاوبەش ،بەمەرجێك لەگەڵ خەرجی وزەی کارەبای هەمان ماوەی ساڵێکی پێش سەرپێچی کردن بەراوردبکرێت و کەمتر نەبێت بەم شێوەیەی خورارەوە.

یەکەم: ئامێرەکانی بەکارهاتوو لەماڵان:
١- ڕووناکی: ژمارەی گڵۆپەکان × ٨ کاتژمێر × ١٠ وات بۆ رۆژێك (رۆژانە).
٢- ساردکەرەوە (سلاجە و هاوشێوەی): ٢٠٠ وات بەتێکڕای ٦ کاتژمێر رۆژانە.
٣- بەفرگر(مجمدة): ٣٥٠ وات بەتێکڕای ٥ کاتژمێر رۆژانە.
٤- تەلەفزیون: ١٠٠ وات بەتێکڕای ٨ کاتژمێر رۆژانە.
٥- کۆمپیوتەری دیسک تۆپ: ٧٥ وات بەتێکڕای ٣ کاتژمێر رۆژانە.
٦- جل شۆر کە گەرمکەری تێدا بێت: ٢٠٠٠ وات بەتێکڕای ١ کاتژمێر رۆژانە.
٧- جل شۆر بەبێ گەرمکەر: ٢٠٠ وات بەتێکڕای ١ کاتژمێر رۆژانە.

٨- ئوتو: ٢٠٠٠ وات بەتێکڕای ٦ کاتژمێر مانگانە.

٩- پانکە: ١٠٠ وات بەتێکڕای ٨ کاتژمێر و بۆ ماوەی ٥ مانگ لە ساڵەکەدا.

١٠- ١ فێنککەرەوە (مبردة) بچووك: ٢٠٠ وات بەتێکڕای ٨ کاتژمێر و بۆ ماوەی ٥ مانگ.

١١- فێنککەرەوە (مبردة) گەورە: ٣٠٠ وات بەتێکڕای ٨ کاتژمێر و بۆ ماوەی ٥ مانگ.

١٢- سەتەلایت: ٣٠ وات بەتێکڕای ٨ کاتژمێر رۆژانە.

١٣- سپلیت بەپێی لۆدەکەی مامەڵەی لەگەڵ بکرێت بۆ یەکەی بەکارهاتوو X٦ کاتژمیر *٦ مانگ.

١٤- بۆیلەری گەورەی ئاو: ٣٠٠٠ وات بەتێکڕای ٨ کاتژمێر رۆژانە و بۆ ماوەی ٦ مانگ.

١٥- بۆیلەری بچووکی ئاو: ٢٠٠٠ وات بەتێکڕای ٨ کاتژمێر و بۆ ماوەی ٦ مانگ.

١٦- گەرمکەرەوە (مدفاءة) گەورە: ٢٠٠٠ وات بەتێکڕای ٨ کاتژمێر و بۆ ماوەی ٤ مانگ.

١٧- گەرمکەرەوە (مدفاءة) بچووك: ١٠٠٠ وات بەتێکڕای ٨ کاتژمێر و بۆ ماوەی ٤مانگ.

١٨- ئەو ئامێرە کارەباییانەی ناویان نەهاتووە: ماوەی کارکردن و پارەکەی بەتێکڕای کاتژمێری کارکردنی دیاری دەکرێت و دەخەمڵێنرێت لەلایەن لێژنەی تایبەت.

دووەم: ئەو پێوەرانەی دانراون بۆ پۆلەکانی تر جگە لەماڵان بڕی ووزەی کارەبای بەکارهاتوو دیاری دەکرێت، لێژنەیەک لەلایەن فەرمانگەی پەیوەندیدار لە بەڕێوەبەرایەتی دابەشکردنی ووزەی کارەبا خەملاندنەکەی بەپێی توانای ئامێرەکان و بەگوێرەی ڕای لیژنەی هونەری دەبێت وە لە لایەن بەرێوەبەرایەتی گشتی کارەبای پەیوەندار پەسەند بکرێت.ئەگەر بە هیچ یەکێک لەم خالانەی سەرەوە نەتوانرا ببێتە هۆی ئەژمارکردنی وزەی کارەبای بەکارهاتوو، ئەوا لە ڕێگەی لیژنەیەکی تەکنیکی تایبەتمەند کاردەکرێت بۆ دۆزینەوەی ڕێگای گونجاو بۆ ئەژمارکردن.

پاشکۆی ژمارە (٣)

ڕێنمایی جێبەجێکردنی پرۆژەکانی گەیاندنی ووزەی کارەبا لەلایەن وەزارەتەکان و لایەنە پەیوەندیدارەکانی حکومەتی هەرێم.

١- هەر پرۆژەیەك لەلایەن هەر وەزارەتێك یان لایەنێکی دیکە داوا بکرێت، دەبێت بودجەی گەیاندنی ووزەی کارەبای پرۆژەکە لەلایەن سوودمەند دابین بکرێت، ئەم بودجەیەش بەپێی دەرخستەیەك دەبێت کە لە لایەن فەرمانگەی ووزەی کارەبای پەیوەندیدارەوە ئامادە دەکرێت بەپێی دوانرخی هەموارکراوی وەزارەت.

٢- هەموو ئەو پرۆژانە لەلایەن وەزارەتەکانی دیکەو لایەنەکانی تری نەبەستراو بە وەزارەت ئەنجام دەدرێن وپێویستیان بە گەیاندنی ووزەی کارەبا یان خزمەتگوزارییەکی دیکەی کارەبا هەبێت وەك (هەڵگرتنەوەی ستوون، گۆڕینی ڕێرەوی هێڵ یان فیدەر، گۆڕانکاری بەمەبەستی نوێکردنەوە، رووناکی، ...هتد) سەرجەم بودجەی کارەکە لەگەڵ بودجەی گشتی پرۆژەکە لەئەستۆی سوودمەند دەبێت وەکەرەستە کۆنەکان دەبێتە موڵکی فەرمانگەی کارەبای پەیوەندیدار.

٣- نابێت هیچ لایەنێك بەبێ ڕەزامەندی وەزارەتی کارەبا هیچ پرۆژەیەکی کارەبایی لەسەر تۆڕی کارەبا جێبەجێ بکات بە پێچەوانەوە بە پێی یاسا مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت.

٤- کاری چاککردن و ئیشپێکردنی کارە کارەباییەکانی پرۆژەکانی ئەنجامدراو بەپێی ئەم خاڵانەی سەرەوە دەکەوێتە ئەستۆی وەزارەت بەپێی جۆری گرێبەستەکە بەپێی هاتو ولە ماددەی (٤٨خالی٤).

پاشكۆی ژماره (٤)

پێناسەی پۆلەكانی هاوبەشان بەپێی چالاكیەكانیان

یەكەم: پۆلی ماڵان. ئەو هاوبەشانە دەگرێتەوە كە وزەی كارەبا بەكاردەهێنن و نیشتەجێی ماڵانن لەم جۆرە پێكهاتانەدا:

١- خانوی نیشتەجێبون لەشار و شارۆچكە و گوندەكان.

٢- باڵەخانەكانی نیشتەجێبوون كە بەكاردێت بۆ نیشتەجێبوونی ماڵان بە بەردەوام.

٣- كابینەكان نیشتەجێبوونی ماڵان.

نرخی ووزەی كارەبا بۆ ئەو جۆرە پێكهاتانەی سەرەوە بەم جۆرە دەبێت:

١- ئەو پێكهاتانەی كەپێوەری (یەک فەیس) و (سێ فەیس) یان هەیە، ئەوە بەپێی ئاستەكانی بەكارهێنانی ووزەی كارەبا دەبێت كە بۆ هەر ئاستێك نرخ دیاریكراون.

٢- ئەو بینایانەی كە پێوەریان نیە، نۆڕین ئەنجام دەدرێت بۆ شوێنەكە بەمەبەستی خەمڵاندنی بەكارهێنانی ووزە بەپێی ژمارەو جۆری ئامێرە كارەباییەكان كەبەكار دەهێنرێت لەو بینایەدا، تا ئەو كاتەی پێوەری بۆ دادەنرێت.

٣- ئەو كۆمەڵگا نیشتەجێبوونانەی كە یەك پێوەریان هەیە، ئەوە بڕی نرخی یەكەی ووزەی كارەبای تۆماركراو لەخاوەن پرۆژەكە وەردەگیرێت بەو سیستەمەی كە وەزارەت پەیڕەوی دەكات.

دووەم: پۆلی بازرگانی: ئەو هاوبەشانە دەگرێتەوە كەتایبەتن بەبەكارهێنانی وزەی كارەبا بۆ بواری بازرگانی كەرتی تایبەت و كەرتی گشتی بەپێی سروشتی چالاكییەكە، وەك لەخوارەوە هاتووە:

١- نوسینگەی بازرگانییەكانی تاك و كۆ.

٢- چێشتخانە و چایخانە و نانەواخانە وشوێنی فرۆشتنی ساردەمەنی و شیرینی و هاوشێوەكانیان لەشوێنە گشتییەكان.

٣- كۆمەڵە و سەندیكا ناپیشەییەكان.

٤- یاریگا و سینەما و بازاڕ و مۆڵ و نۆرینگە پزیشكیەكان و دەرمانخانەكان.

٥- سایلۆكان و كۆگای ساردكەرەوە (ثلاجات) جگە لەوانەی لە پۆلی كشتوكاڵی دا هاتوون و كۆگاكانی كەلوپەلە جۆراوجۆرەكانی كەرتی تایبەت.

٦- نوسینگەكانی خزمەتگوزاری پیشەیی، وەك (نوسینگەكانی خانوبەرە، پارێزەران, ژمێركاران ، خزمەتگوزاری ئەندازیاری ، پەڕاوگەكان) ، وە هەروەها نوسینگەی دەرهێنانی سینەمایی و دۆبلاج و هۆڵی شانۆگەری و شوێنی بلیارد و سەرتاشخانە و شوێنی جوانكاری و هاوشێوەكانیان.

٧- بەنزینخانە و گۆڕەپانی فرۆشتنی غاز.

٨- باخچەی ساوایان و قوتابخانە و كۆلێژ و زانكۆ تایبەتەكان و یانە وەرزشییەكان و یانەكانی رۆشنبیری و كۆمەڵایەتی و نەخۆشخانە ئەهلییەكان و كەناڵەكانی رادیۆ و تەلەفزیۆنە ئەهلییەكان.

٩- وەرشەكانی پلاستیكی و ئاسنگەری و ئەلەمنیۆم.

١٠-کۆمپانیاکانی گەیاندن.
١١-سەرجەم هۆتێلەکان و مۆتێلەکان.
١٢- وەهەر بەکارهێنەرێکی تری کارەبا کە لە پۆلەکانی تر ئاماژەی بۆ نەکراوە.

سێیەم:پۆلی پیشەسازی: ئەو هاوبەشانە دەگرێتەوە کەتایبەتن بەبەکارهێنانی ووزەی کارەبا بۆ بواری پیشەسازی، کەسروشتی کاریان بریتیە لەگۆڕینی مادده لەدۆخێکەوە بۆ دۆخێکی تر بەمەرجێك مۆڵەتی لایەنە پەیوەندیدارەکانی وەزارەتی پیشەسازی و بازرگانی یان دەستەی وەبەرهێنانی هەبێت، وەئەم بەکارهێنانە دەگرێتەوە:

١- پیشەسازی بچوك: کەبریتیە لە دروستکردنی شیرینی و بەرهەمە شیرییەکان و خواردنەوەکان و کارگەکانی ئارد و پیشەسازی خۆراك و چاپەمەنی و بڵاوکردنەوە و کارگەی ساردەمەنی و قوتوکردن (تعليب) و هاوشێوەکانیان.

٢- پیشەسازی دەرهێنان و گۆڕین: وەك پیشەسازی نەوت و خەڵوز و خشت و چیمەنتۆ و ئاسن و فەرش و جل و بەرگ و پیستەسازی و کەلوپەلی ماڵ و هاوشێوەکانیان. نرخی ئەم جۆرە هاوبەشانە پەیوەستە بە ئاستی ڤۆلتیەی بەکارهاتوو (400KV , 132KV , 33KV , 11KV , 0.4KV).

چوارەم: پۆلی کشتوکاڵ:

١- ئەو هاوبەشانە دەگرێتەوە کەتایبەتن بەبەکارهێنانی ووزەی کارەبا بۆ بواری کشتوکاڵ و ڕاوکردن وەك (کێڵگەکان، بێستانەکان، ترومپای کشتوکاڵی، سەنتەرەکانی ڕاو، کێڵگەکانی بەخێوکردنی پەلەوەر و ئاژەڵە جیاوازەکان و حەوزی ماسی و شەتڵگە و کێڵگەکانی بەخێوکردن و ڕاهێنانی ئەسپ سواری) و هاوشێوەی ئەم چالاکییانە بەمەرجێك مۆڵەتی لایەنە پەیوەندیدارەکانی وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو هەبێت.

٢- کۆگاکانی سارد کەرەوە ئەوانەی کە بۆ هەڵگرتنی بەرهەمی بەروبومی کشتوکاڵی ناوخۆی هەرێمی کوردستان بەکار دێت بەمەبەستی پاڵپشتی کردنی جوتیارانی کوردستان بەمەرجێک پاڵپشتی وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاویان هەبێت و چاودێری بکرێن.

٣- سەرجەم کارو چالاکیەکان و کارگەکان کە دەچێتە خزمەت کردنی کەرتی کشتوکاڵ و هاندانی بەرهەمی ناوخۆی هەرێمی کوردستان کە بریتین لە (سەربرین خانەکان بە هەموو جۆرەکانی، کارگەکانی بەرهەم هێنانی ئالیک بەهەموو جۆرەکانی، کارگەکانی لە قوتوکردنی بەرهەمە کشتوکاڵیەکانی ناوخۆی هەرێم) بەمەرجێک پاڵپشتی و پشتگیری وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوە کانی ئاو یان هەبێت.

پێنجەم: پۆلی میری: هاوبەشەکانی دام و دەزگا حکومیەکان دەگرێتەوە کە تایبەتن بەبەکارهێنانی ووزەی کارەبا بۆ فەرمانگە میریەکان و بینایەی وەزارەتەکان و فەرمانگە نەبەستراوەکان بە وەزارەتەکان و کونسوڵگەرییەکان و بەشە ناوخۆییە میریەکانی قوتابیان و نەخۆشخانە میرییەکان وشوێنەکانی پەرستن، قوتابخانەکان، وە هەروەها سەندیکا پیشەییەکان و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی، بارەگای حیزبەکان و دام و دەزگاکانیان کە مۆڵەتی فەرمیان هەیە لە حکومەتی هەرێمی کوردستان.

خشتەکان

خشتەی ژمارە (١)

کرێی نۆڕین و بەستانی پێوەر و خزمەتگوزاری پێشکەشکراو بە هاوبەش:

١- نرخی کرێی نۆڕین

کرێی نۆڕین	
کرێ (دینار)	چالاکی
١٠،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری لە سنووری شارەوانییەکان
٢٠،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری لە سنووری دەرەوەی شارەوانییەکان
٣٠،٠٠٠	پۆلی کشتوکاڵی پ.ن
٥٠،٠٠٠	پۆلی پیشەسازی پ.ن
٧٥،٠٠٠	بۆ هەموو پۆلێك کە پ.ب بێت

٢- نرخی کرێی بەستن

کرێی بەستن	
کرێ (دینار)	چالاکی
١٠،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری سینگل فەیس
٣٠،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری سێ فەیس.
٣٠،٠٠٠	پۆلی کشتوکاڵی و پیشەسازی ڤۆڵتیەی نزم.
٧٥،٠٠٠	بۆ هەر پۆلێك کە پ.ناوەند بێت
٣٠٠،٠٠٠	بۆ هەر پۆلێك کە پ.ب بێت

٣- نرخی بڕین یان گەڕاندنەوەی ووزەی کارەبا

کرێی بڕین یان گەڕاندنەوەی وزەی کارەبا	
کرێ (دینار)	چالاکی
١٥،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری سینگل فەیس
٣٠،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری سێ فەیس.
٣٠،٠٠٠	پۆلی کشتوکاڵی و پیشەسازی ڤۆڵتیەی نزم.
٥٠،٠٠٠	بۆ سەرجەم جۆرەکانی ڤۆڵتیەی ناوەند.
١٠٠،٠٠٠	بۆ سەرجەم جۆرەکانی ڤۆڵتیەی بەرز

تێبینی: ئەگەر هاووڵاتی ئامادە نەبوو پارەی ووزەی کارەبا بدات فەرمانگە لیستی بڕینی ووزەی کارەباکەی بۆ دەردەکات بەپێی بڕ و ماوەی نەدانی قەرزەکە. وە دوای دانی ئەم پارەیە لەلایەن هاوبەش ئەوە کرێی بڕین و گەڕاندنەوەی ووزەی کارەباکەی لێ وەردەگیرێت بەپێی خاڵی (٣) خشتەی ژمارە (١) ئینجا ووزەکەی بۆ دەگەڕێنرێتەوە.

٤- نرخی کرێی گۆڕینی پێوەر (نرخی پێوەر لەسەر هاوبەشە کاتێك فەرمانگە دابینی بکات)

کرێی گۆڕینی پێوەر	
کرێ (دینار)	چالاکی
١٥،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری سینگل فەیس
٢٥،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری سێ فەیس.
٣٠،٠٠٠	پۆلی کشتوکاڵی و پیشەسازی ڤۆڵتیەی نزم.
٥٠،٠٠٠	بۆ سەرجەم جۆرەکانی ڤۆڵتیەی بەرز.

٥- نرخی کرێی گۆڕینی شوێنی پێوەر

کرێی گۆڕینی شوێنی پێوەر	
کرێ (دینار)	چالاکی
١٥،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری سینگل فەیس
٢٥،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری سێ فەیس.
٣٠،٠٠٠	پۆلی کشتوکاڵی و پیشەسازی ڤۆڵتیەی نزم.
٥٠،٠٠٠	بۆ سەرجەم جۆرەکانی ڤۆڵتیەی بەرز.

٦- نرخی کرێی مۆرکردنەوەی پێوەر

کرێی مۆرکردنەوەی پێوەر	
کرێ (دینار)	چالاکی
٥،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری سینگل فەیس
١٠،٠٠٠	پۆلی ماڵ و بازرگانی و میری سێ فەیس.
١٥،٠٠٠	پۆلی کشتوکاڵی و پیشەسازی ڤۆڵتیەی نزم.
٢٥،٠٠٠	بۆ سەرجەم جۆرەکانی ڤۆڵتیەی بەرز.

٧- نرخی کرێی گۆڕینی ناوی هاوبەش

کرێی گۆڕینی ناوی هاوبەش	
کرێ (دینار)	چالاکی
١٠،٠٠٠	گۆڕینی ناوی هاوبەش

٨- نرخی کرێی هێڵ گۆڕین

کرێی هێڵ گۆڕین	
کرێ (دینار)	چالاکی
٢٥،٠٠٠	پێوەری سینگل فەیس
٥٠،٠٠٠	پێوەری سێ فەیس
بەپێ دوا نرخی هەموارکراوی وەزارەت	گۆڕینی ستوون و (Pole-H) ی گۆڕەر
٢٥،٠٠٠	لەبری کوژانەوەی هێڵی ڤۆڵتیەی نزمی گۆڕەر بۆ هەر کاتژمێرێك
٥٠،٠٠٠	لەبری کوژانەوەی هێڵی ڤۆڵتیەی بەرز لەسەر هەر گۆڕەرێك بۆ هەرکاتژمێرێك

٩- نرخی کرێی (زیادە قوە)

کرێی (زیادە قوە)	
کرێ (دینار)	چالاکی
٢٥،٠٠٠	هاوبەشی ماڵ
٥٠،٠٠٠	هاوبەشی بازرگانی و میری

١٠- نرخی پێوەر: (نرخی پێوەر بەپێی لیستی هەموارکراوی وەزارەتی کارەبا دادەنرێت ئەگەر پێوەر لەلایەن فەرمانگەوە دابین کرا)

١١- لەکاتی ئەنجامدانی سەرپێچی، سەرپێچیکار بەم شێوەیە مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت:

یەکەم: بۆ جاری یەکەم سەرەرای پاکتاوکردنی کارەبای خەرجکراوی بەپێی خاڵی (سێیەم) لە ماددەی (٢٠) بەم شێوەی خوارەوە پێبژاردنی (غرامة) لێوەر دەگیرێت:

پێبژاردن	ماڵان	بازرگانی و پیشەسازیی و میری	کشتوکاڵی	
سینگڵ فەیس	٢٤٠،٠٠٠ دینار	٥٠٠،٠٠٠ دینار	٣٧٥،٠٠٠ دینار	
سێ فەیس	٤٨٠،٠٠٠ دینار	١،٠٠٠،٠٠٠ دینار	٧٥٠،٠٠٠ دینار	
گۆڕەر	KVA x ٥٠٠٠ دینار	KVA x ٥٠٠٠ دینار	KVA x ٥٠٠٠دینار	

دووەم: بۆ جاری دووەم سەرەرای پاکتاوکردنی کارەبای خەرجکراوی بەپێی خاڵی (سێیەم) لە ماددەی (٢٠) بەم شێوەی خوارەوە پێبژاردنی (غرامة) لێوەر دەگیرێت لەگەڵ وەرگرتنی بەڵێن نامە لە سەرپێچیکار بە دووبارەنەبونەوەی سەرپێچی :

پێبژاردن	ماڵان	بازرگانی و پیشەسازیی و میری	کشتوکاڵی
سینگڵ فەیس	٧٢٠،٠٠٠ دینار	١،٥٠٠،٠٠٠ دینار	١،١٢٥،٠٠٠ دینار
سێ فەیس	١،٤٤،٠٠٠ دینار	٣،٠٠٠،٠٠٠ دینار	٢،٢٥٠،٠٠٠ دینار
گۆڕەر	KVA x ١٥،٠٠٠ دینار	KVA x ١٥،٠٠٠دینار	KVA x ١٥،٠٠٠دینار

سێیەم: بۆ جاری سێیەم دەدرێتە دادگا و لێپێچینەوەی یاسایی لەگەڵ دەکرێت و وەکو دزینی موڵکی گشتی مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت، دادگا بڕی پێبژاردن و بڕینی کارەبا لەسەر هاوبەشەکە یەکلایی دەکاتەوە.

١٢- بۆ ئامێرەکانی وەك گۆڕەر و ستوون و بۆردی دابەشکردن و بۆردی کۆنترۆڵی رووناکی و کێبڵ بە سەرجەم جۆرەکانیەوە یان هەر کەلوپەلێکی دیکە دەبێت زیانەکەی بخەملێنرێت بە پێی دواین نرخی هەموارکراوی وەزارەت.

١٣- کرێی خوێندنەوەی پێوەر (لەسەر داواکاری هاوبەش)

شوێن	گشت پۆڵەکان بە (دینار)
سنووری شارەوانی	٢٠،٠٠٠
دەرەوەی سنووری شارەوانی	٣٠،٠٠٠

خشتەی ژمارە (٢)

نرخی بەکرێدانی ساڵانەی کەلوپەلی کارەبا بۆ ئەو کەلوپەلانەی پێش ئەم رێنماییە بە کرێ دراون .

ژ	گۆڕەری ٠،٤/١١ KV0.4/33KV,	نرخ(دینار)
1	گۆڕەری 25 KVA	٧٠،٠٠٠
2	گۆڕەری 50 KVA	١٤٠،٠٠٠
3	گۆڕەری 63 KVA	١٦٠،٠٠٠
4	گۆڕەری 100 KVA	٢٠٠،٠٠٠
5	گۆڕەری 160 KVA	٢٥٠،٠٠٠
6	گۆڕەری 250 KVA	٣٠٠،٠٠٠
7	گۆڕەری 400 KVA	٤٠٠،٠٠٠
8	گۆڕەری 630 KVA	٥٠٠،٠٠٠
9	گۆڕەری 1000 KVA	٧٠٠،٠٠٠
10	گۆڕەری 1600 KVA	٩٠٠،٠٠٠

تێبینی: ئەگەر گۆڕەرەکە جۆری (کیوسك) بوو ئەوە رێژەی (١٠%) نرخی کرێ کە زیاد دەبێت.

بۆردی سێرکت برێکەر بۆ وزەی نزم

ژ	قەباری سێرکت (ئەمپێر)	نرخ (دینار)
١	١٠٠	٢٠،٠٠٠
٢	٢٥٠	٣٠،٠٠٠
٣	٤٠٠	٤٠،٠٠٠
٤	٦٣٠	٥٠،٠٠٠
٥	١٠٠٠	٧٠،٠٠٠

وێستگەی مۆبایل (متنقلە)

ژ	وێستگەی مۆبایل (متنقلە)	نرخ (دینار)
1	وێستگەی بەقەبارەی 10 MVA	٦,٣٠٠,٠٠٠
2	وێستگەی بەقەبارەی 15 MVA	٩,٤٥٠,٠٠٠
3	وێستگەی بەقەبارەی 25 MVA	١٢,٦٠٠,٠٠٠

تێبینی:

لە کاتی دانانی گۆڕەری جیاواز کە لە خشتەکەدا ئاماژەی پێنەدراوە وەك (ئەو گۆڕەرە کە بە هەوا سارد دەکرێتەوە و ڕۆنی تێدایە و گڕ ناگرێت)، نرخی کرێکەی بەپێی MVA بۆی ئەژمار دەکرێت.

پێدانی سێرکت برێکەری وزەوی نزم لە ڕێگای فەرمانگەی پەیوەندیدار دەبێت و ئەگەر دەست نەکەوت بەپێی ڕێنماییەکانی فەرمانگە ومواسەفاتی تەکنیکی پەیڕەوکراو لە لایەن هاوبەشەکەوە دابین دەکرێت.

خشتەی ژمارە (٣)

کرێی پشکنینی(فحص) ئامێرەکانی کارەبا

ژ	جۆری ئامێری کارەبای	نرخ(دینار)
١	گۆڕەڕ (سەرجەم قەبارەکانی) لە فەرمانگەکانی تێست	١٠٠,٠٠٠
٢	گۆڕەڕ (سەرجەم قەبارەکانی) لە شوێنی کار	٢٠٠,٠٠٠
٣	سێرکت برێکەر بۆ ووزەی نزم لە فەرمانگە	٢٠,٠٠٠
٤	سێرکت برێکەر بۆ ووزەی نزم لە شوێنی کار	٤٠,٠٠٠
٥	سێرکت برێکەر بۆ ووزەی بەرز لە فەرمانگە	٢٠,٠٠٠
٦	سێرکت برێکەر بۆ ووزەی بەرز لە شوێنی کار	٥٠,٠٠٠
٧	یەك نموونە ڕۆنی گۆڕەڕ لە فەرمانگە	١٠,٠٠٠
٨	یەك نموونە ڕۆنی گۆڕەڕ لە شوێنی کار	٢٥,٠٠٠
٩	پێوەری Ø١ لە فەرمانگە	١,٥٠٠
١٠	پێوەری Ø١ لە شوێنی کارە	٣,٠٠٠
١١	پێوەری Ø٣ لە فەرمانگە	٥,٠٠٠
١٢	پێوەری Ø٣ لە شوێنی کار	١٠,٠٠٠
١٣	پێوەری Ø٣ لەگەڵ نیشاندەری هێزی بەرز لە فەرمانگە	١٠,٠٠٠
١٤	پێوەری Ø٣ لەگەڵ نیشاندەری هێزی بەرز لە شوێنی کار	١٥,٠٠٠

١٥	C.T له فه‌رمانگه	١٠،٠٠٠
١٦	C.T له شوێنی کار	٢٥،٠٠٠
١٧	V.T له فه‌رمانگه	١٠،٠٠٠
١٨	V.Tی له شوێنی کار	٢٥،٠٠٠
١٩	ستون (پ.ب)،(پ.ن)	٦٠،٠٠٠
٢٠	نه‌گه‌یه‌نه‌ره‌کان	٥،٠٠٠

خشتەی ژمارە (٤)

بڕی کەمترین ڕێپێدانی دووری لە چەقی هێڵی کارەباوە

جۆری بەربەست	کەمترین ڕێپێدانی کارەبا بە ستوونی(مەتر)				کەمترین ڕێپێدانی کارەبا بە ئاسۆیی(مەتر)			
	١١ک.ڤ. ٠,٤ک.ڤ	٣٣ ک.ڤ.	١٣٢ ک.ڤ.	٤٠٠ ک.ڤ.	١١ ک.ڤ. ٠,٤ ک.ڤ	٣٣ ک.ڤ.	١٣٢ ک.ڤ	٤٠٠ ک.ڤ
١- زەویی سروشتی								
أ - زەوی چۆڵ	٦	٦	٦	٨,٢٥	١٠	١٠	١٥	٥٠
ب - زەوی ئاوەدان	٧	٧	٧		١٠	١٠	١٥	٥٠
٢-ڕێگاو هێلی شەمەندەفەر								
أ- ڕێگای سەرەکی	٨	٨	٨,٨	١٠	-	٦٠	٧٥	١٠٠
ب- ڕێگای لاوەکی	٧,٥	٨,٥	٩,٥	١٠	-	٥٠	٥٠	١٠٠
ج - هێلی شەمەندەفەر	٨	١١,٥	١١,٥	١٥	-	٥٠	٥٠	٥٠
٣- هێلی کارەبا								
أ- هێلی ٤٠٠ کەی ڤێ	٥	٥	٥	٥	-	٥٠	٥٠	٥٠
ب- هێلی ١٣٢ کەی ڤێ	٣	٣	٣	٥	-	٣٠	٣٠	٥٠
ج- هێلی ٣٣ کەی ڤێ	٢	٢,٥	٣	٥	-	٥٠	٣٠	٥٠
د- هێلی ١١ کەی ڤێ	١,٥	٢	٣	٥	-	-	-	-
٤- هیلی تەلەفۆن								
٥- بۆڕی نەوت	٧,٥	٨	٩	١٠	-	١٠٠	١٠٠	١٠٠
٦- ویستگەکانی بەرهەمە نەوتیەکان	٧	٧	٧	١٠	-	١٥	٣٠	٧٥
٨- باڵەخانەکان	٣,٥	٣,٥	٥	٦,٧٥	١	٣,٥	-	-
٩- دار و درەخت	٢	٢,٥	٥	٦,٧	-	-	-	-

خشتەی ژمارە (٥)

نرخی ووزەی کارەبای بەکارهاتووی کارپێکراو بۆ هاوبەشانی دەرەوەی سنووری پرۆژەی رووناکی

١- پۆلی ماڵان

ژ	سەرف کردنی لە ماوەی مانگێك kwh	یەکەی سەرف کردن لە مانگێك بە kwh	نرخی کارەبا بە دینار
١	١ - ٤٥٠	٤٥٠	١٨
٢	٤٥١ - ٩٠٠	٤٥٠	٢٤
٣	٩٠١ - ١٥٠٠	٦٠٠	٤٢
٤	١٥٠١ - ٢١٠٠	٦٠٠	٧٢
٥	٢١٠١ - ٣٠٠٠	٩٠٠	٩٠
٦	٣٠٠١ - ٥٠٠٠	٢٠٠٠	١٨٠
٧	٥٠٠١ – بەسەرەوە	....	٢٤٠

٢- پۆلی بازرگانی (١٥٦) دینار بۆ هەر کیلۆ وات،کاتژمێرێک.

٣- پۆلی پیشەسازی

ژ	جۆری سەرچاوەی کارەبای بەکار هاتوو	نرخی کارەبا بە دینار	تێبینی
1	0.4 KV	١٤٤	
2	11 KV	١٢٠	
3	33 KV	١٢٠	
4	132 KV	١٢٠	

تێبینی: سەبارەت بە نرخی بەکار هێنانی کارەبا لە پۆلی پیشەسازی بەپێی بەکار هێنان ئەو نرخانەی سەرەوە پەیرەو دەکرێت نەوەك بەپێی پێدانی ڤۆڵتیە ، واتە ئەگەر بەکار هێنانی پێکهاتە پیشەسازیەکە(٠,٤ کەی ڤی) ئەوا بە نرخی (١٢٠) دینار دەبێت بۆ هەر (KW.h)ێك بێ رەچاو کردنی جۆری ڤۆڵتیەی پێدراو بە سەرچاوەی پێدانی کارەبا، بەڵام ئەگەر هاتوو پێکهاتەکە جۆری بەکار هێنانی ڤۆڵتیەی سەروی (٠,٤ کەی ڤی) هەبوو ئەوا وەك نرخی (١١ کەی ڤی) مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت واتە (١٠٠) دینار بۆ هەر (KW.h) ێك وەهەروەها ئەگەر جۆری بەکارهێنانی ڤۆلتیە لە پێکهاتە پیشەسازیەکە سەرووی (١١ کەی ڤی) ئەوا وەك نرخی (٣٣ کەی ڤی) کە لەخشتەی سەرەوەدا هاتووە مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت وەهەروەها بە هەمان شێوە بۆ ڤۆڵتیەی سەروتر.

٤- پۆلی کشتوکاڵی (٣٦) دینار بۆ هەر کیلۆوات. کاتژمێرێک (KW.h)

٥- پۆلی گشتی (میری) (٨٠) دینار بۆ هەر کیلۆ وات .کاتژمێرێک (KW.h)

٦-نرخی خەرجی کارەبای کۆمەڵگاکانی نیشتەجێبوون (high cost) (١٥٦) دینار بۆ هەرکیلۆ وات .کاتژمێر .

خشتەی ژمارە (٦)

نرخی ووزەی کارەبای بەکار هاتووی کار پێکراو لە پرۆژەی رۆناکی (خشتەی نرخی کارەبا)

١-پۆلی مالان

ژ	سەرف کردن لە ماوەی مانگێکدا KW.h	yekey کردن لە ماوەی مانگێکدا KW.h	نرخی کارەبا بە دینار
١	١ - ٤٠٠	٤٠٠	٧٢
٢	٤٠١ - ٨٠٠	٤٠٠	١٠٨
٣	٨٠١ - ١٢٠٠	٤٠٠	١٧٥
٤	١٢٠١ - ١٦٠٠	٤٠٠	٢٦٥
٥	١٦٠١ بەسەرەوە		٣٥٠

٢-جۆری بازرگانی (١٨٥) دینار بۆ هەر یەك كیلۆوات. كاتژمیرێک (kwh)

٣ - پۆلی پیشەسازی:

ژ	جۆری سەرچاوەی کارەبای بەکار هاتوو	نرخی کارەبا بە دینار بۆ هەرکیلۆوات.کاتژمێرێک	تێبینی
1	0.4 KV	١٦٥	
2	11 KV	١٢٥	
3	33 KV	١٢٥	
4	132 KV	١٢٥	

-١

تێبینی: سەبارەت بە نرخی بەکار هێنانی کارەبا لە پۆلی پیشەسازی بەپێی بەکار هێنان ئەو نرخانەی سەرەوە پەیرەو دەکرێت نەوەك بەپێی پێدانی ڤۆلتیە ، واتە ئەگەر بەکار هێنانی پێکهاتە پیشەسازیەکە (٠,٤ کەی ڤی) ئەوا بە نرخی (١٦٥) دینار دەبێت بۆ هەر (KW.h)ێك بێ رەچاو کردنی جۆری ڤۆلتیەی پێدراو بە سەرچاوەی پێدانی کارەبا، بەلام ئەگەر هاتوو پێکهاتەکە جۆری بەکار هێنانی ڤۆلتیەی سەرووی (٠,٤ کەی ڤی) هەبوو ئەوا وەك نرخی (١١ کەی ڤی) مامەلەی لەگەل دەکرێت واتە (١٢٥) دینار بۆ هەر (KW.h) یێك وەهەروەها ئەگەر جۆری بەکارهێنانی ڤۆلتیە لە پێکهاتە پیشەسازیەکە سەرووی (١١ کەی ڤی) ئەوا وەك نرخی (٣٣ کەی ڤی) کە لە خشتەی سەرەوەدا هاتووە مامەلەی لەگەل دەکرێت وەهەروەها بە هەمان شێوە بۆ ڤۆلتیەی سەروتر.

٢- جۆری کشتوکالی (٦٠) دینار بۆ هەر یەك (KW.h)

٣- جۆری میری (١٦٠) دینار بۆ هەر یەك (KW.h)